

To Cite This Article: Yavan, N. (2019). The international publication performance of geographers in Turkey (1945-2015): What has changed in the last 10 years (2005-2015)?. *International Journal of Geography and Geography Education*, 39, 121-150.

Submitted: December 01, 2018

Revised: January 18, 2019

Accepted: January 24, 2019

THE INTERNATIONAL PUBLICATION PERFORMANCE OF GEOGRAPHERS IN TURKEY (1945-2015): WHAT HAS CHANGED IN THE LAST 10 YEARS (2005-2015)?

Türkiye'deki Coğrafyacıların Uluslararası Yayın Performansı (1945-2015): Son 10 Yılda (2005-2015)
Ne Değişti? ¹

Nuri YAVAN ²

Öz

Bu çalışma son 70 yılda (1945-2015) Türk coğrafyacılarının uluslararası yayın performansını analiz etmektedir. Çalışmanın amacı, Türk coğrafyasının uluslararasılaşma düzeyini 7 farklı parametre yoluyla ampirik olarak saptamak ve özellikle son 10 yılda (2005-2015) gelinen noktayı kritik perspektiften değerlendirmektir. Bu çerçevede Web of Science veri tabanı kullanılarak coğrafyacıların SCI-SSCI indekslerinde taranan uluslararası dergilerde ve bu indekslere giren 46 fiziki ve 76 beşeri coğrafya dergisinde yaptıkları yayınlar analiz edilmiştir. Bulgular, Türk coğrafyacılarının 70 yıllık dönemde indekse giren dergilerde toplam 318 makale yayınladığını ancak bununun 274 tanesinin (%86) son 10 yılda basıldığını göstermektedir. Coğrafyacıların son 10 yılda yayın sayısı büyük bir atılım (9 kat) göstermiş ancak yayınların kalitesi eskiye göre 3 kat düşmüş ve birçok yayının hiç atıf almamıştır. Türkiye'deki coğrafyacıların sadece %20'si indeksli dergilerde yayın yapmış, ancak bu yayınların çoğunu da disiplin içindeki az sayıda aktör yapmıştır. Fiziki coğrafyacılar uluslararası işbirlikleri sayesinde yurtdışı yayın sayısında büyük bir artış sağlarken, beşeri coğrafyanın başarısının önemli bir kısmı coğrafya eğitimi sayesinde olmuştur. Coğrafyacılar yayınladıkları makalelerin %77'sini disiplinin kendi dergilerinde değil, alan dışında yer alan, etki faktörü düşük kolay dergilerde yapmışlardır. Yayınların çoğu üç büyük metropoldeki köklü bölümlerden ziyade Anadolu'daki yeni bölümlerden kaynaklanmaktadır. Artan yurtdışı yayına rağmen, indeksli coğrafya dergilerinde Türkiye'den yapılan yayınların fiziki coğrafya alanında sadece %16'sı, beşeri coğrafya alanında da sadece %8'i Türkiye'deki coğrafyacılar tarafından yapılırken, geri kalanı coğrafyacı olmayan Türkler tarafından yapılmıştır. Bu durum en azından uluslararası arenada Türkiye'yi halen, fiziki coğrafyada jeologların, beşeri coğrafyada da şehir-bölge plancılarının coğrafyacıardan daha fazla temsil ettiğini göstermektedir. Sonuç olarak Türk coğrafyasının uluslararasılaşma düzeyi halen düşük olmakla beraber, son 10 yılda olumlu bir sürecin başladığını vurgulamak gerekir. Ancak bu olumlu sürecin tam bir uluslararasılaşma değil, bazı yönlerden "çarpık bir uluslararasılaşma" olduğunu da belirtmek gerekir.

Anahtar Kelimeler: SCI-SSCI Atıf İndeksi, Yayın Performansı, Uluslararasılaşma, Coğrafyacılar, Türk Coğrafyasının Tarihi

Abstract

This paper analyzes the international publication performance of Turkish geographers in the last 70 years (1945-2015), especially by focusing on over the past decade (2005-2015) experience from a critical perspective. Using the Web of Science platform, the paper analyzes the research outputs and impacts of Turkish geographers in 46 physical and 76 human geography journals as well as other journals indexed in SCI-SSCI. The findings show that Turkish geographers published 318 articles in the indexed journals during 70 years period, but 274 (86%) of them were in the last 10 years. The number of articles during the last decade has shown a great leap (9 times), but their quality has decreased by 3 times compared to the past. Only 20% of Turkish geographers have published in indexed journals and, among them, only few actors have published most of the papers. While physical geographers have achieved a significant increase in the number of articles, the success of human geography has been largely thanks to geography education. 77% of the articles have not appeared in geographical journals, instead published in non-disciplinary, easy-fast low impact factor journals. Most of the published articles originated from the young departments in Anatolia, not from the old departments in metropolis. The fact that only 8-16% of all articles from Turkey published by Turkish geographers mean that Turkish physical geography is still more represented by geologists and Turkish human geography by city-regional planners than geographers at least in the international arena. As a result, although the level of internationalization of the Turkish geography is still low, a very positive process has started in the last 10 years. However, this positive process is not a "complete internationalization", but in some respects, it is a "distorted internationalization".

Keywords: SCI-SSCI Citation Indexes, Publication Performance, Internationalization, Geographers, History of Turkish Geography

¹ This study is supported by TUBITAK with project number 114K063.

² Assoc. Prof., Ankara University, Faculty of Languages History and Geography, Geography Department, 06100, Ankara/TURKEY., <https://orcid.org/0000-0002-6752-6598>, nuri.yavan@ankara.edu.tr

GİRİŞ

Dünyada giderek artan küreselleşme ve neoliberalleşme dalgası, yaşamın tüm alanlarını etkilediği gibi özellikle 2000'li yılların başından itibaren üniversiteleri de derinden etkilemeye başlamıştır. Küreselleşme bir taraftan akademik mobilitayı artırarak öğretim üyeleri ve öğrencilerin daha önce görülmedik biçimde ülkeler ve bölgeler arasında hareketli hale gelmesini sağlamış, üretilen bilginin paylaşımını ve yayılımını kolaylaştırmış ve üniversitelerin piyasaya ve rekabete açılmasını gündeme getirmiştir. Küreselleşme sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkan “üniversitelerin uluslararasılaşması” ve böylece daha rekabetçi bir toplum ve ekonomi yaratılmasının en tipik örneği Bologna sürecidir. Bologna süreci, bir yandan Avrupa ülkeleri arasında yüksek öğretim alanında uyumlu, birbirini tanıyan ve anlayan, ortak bir değer ve ölçüm sisteminin olduğu, birbirine entegre bir üniversiter sistem yaratmayı hedeflerken, öbür taraftan neoliberal bir akademik sistemin Avrupa üniversitelerine yerleşmesine zemin hazırlamıştır (Droogleeveer-Fortuijn, 2012; Wastl-Walter ve Wintzer, 2012). Neoliberal akademik sistemin temel özelliği, üniversitelere aktarılan kamu kaynaklarını azaltarak üniversiteyi piyasaya ve rekabete açmak; böylece üniversitelerde “performansa”, “rekabete”, “verimliliğe” ve “hesap verilebilirliğe” dayalı bir sisteminin kurulmasıdır. Bu bağlamda, üniversitelerde “performans ölçme yöntemleri ve araçları” geliştirilmiş ve performansa dayalı araştırma fonlama sistemi yaygınlaşmıştır. Söz konusu politika ve eğilimin bir sonucu olarak, kaynakların üniversitelere/bölgelere tahsisi, araştırmanın niteliğinin değerlendirilmesi, rekabet/verimliliğin artırılması ve hesap verebilirlik/şeffaflık gibi temel ölçütler bağlamında birçok ülkede “araştırma/yayın performansının değerlendirilmesi” düzenli olarak yapılmaya başlanmıştır (Geuna ve Martin, 2003; Johnston, 2006; Castree 2006). Nitekim İngiltere’de *Research Assessment Exercises* (RAE), Yeni Zelanda’da *New Zealand’s Performance-Based Research Fund*, Avusturalya’da *The Excellence in Research for Australia initiative* (ERA) ve Fransa’da *l’Agence d’evaluation de la recherche et de l’enseignement sup’erieur* (AERES) adlı yayın/araştırma değerlendirme kurumlarının kurulması ve bunların üniversiteler, araştırma kuruluşları, program ve bölümler tarafından yapılan yayınların/araştırmaların performansını ve kalitesini yıllık olarak ölçmeye ve sıralamaya çalışması ve ilgili kurumların belirtilen performans göstergelerine göre kamu fonlarından yararlanması bu durumun tipik örnekleridir.

Atıf indeksleri ve bu indekslerde taranan bilimsel yayınların popülaritesi özellikle 1990’ların sonundan itibaren internetin gelişmesi ve güçlü tarama araçlarının ortaya çıkmasıyla birlikte büyük bir artış göstermiş ve giderek artan düzeyde araştırmaların değerlendirilmesinde kullanılmaya başlanmıştır. Nitekim günümüzde dünya üniversitelerinin bilimsel olarak sıralanmasında (örneğin Times Higher Education Ranking veya ARWU Shanghai Ranking gibi), ABD ve AB çapındaki araştırmaların değerlendirme süreçlerinde (US National Science Foundation ve EU Research Council başta olmak üzere) uluslararası kabul gören atıf indekslerine giren bilimsel yayınların kullanımı en önemli kriterlerden biridir. Dolayısıyla günümüz neoliberal üniversitesinde işe alınma, akademik yükseltme, araştırma fonlarının dağıtımı, araştırmanın değerlendirilmesi ve yayın teşviki gibi tüm süreçler temelde rekabetçi ölçme sistemine göre yapılmakta ve “yayın performansı” bu minvalde en önemli, en temel ölçüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle “publish or perish” (yayınla ya da yok ol) akademik hayatta temel düstur ve eğilim haline gelmiştir. Bir diğer ifade ile artık günümüzde çok sayıda uluslararası makale yayınlamak ama bunları yüksek kaliteli, prestijli dergilerde basmak ve çok sayıda atıf olarak etki yaratmak akademisyenlerin ve üniversitelerin ana gündemini oluşturmaktadır.

Dünyada ortaya çıkan bu eğilimlerin izlerini Türkiye’de de her düzlemde görmek mümkündür. Türkiye, 2000’li yıllarda bir yandan Bologna sürecine uyum sağlamak için üniversitelerini uluslararasılaştırmaya ve “Avrupalılaştırma”ya çalışırken, öbür yandan “her ile bir üniversite açma politikası” ile üniversite sayısını artırmış ve Anadolu’nun her tarafına yeni üniversiteler kurmuştur. Öte yandan son 10 yılda üniversiteleri topluma ve piyasaya açma ve rekabetçi kılma çerçevesinde sıklıkla gündeme gelen “Dünyanın ilk 500 Üniversitesinde Türk Üniversitelerinin Yeri” tartışmaları ile ülkenin «2023 Vizyonu» çerçevesinde üniversitelerden beklenen “kaliteli yayına/araştırma”ya dayalı bilgi üretimi, Ar-Ge ve inovasyona dayalı yenilikçi bir bilgi ekonomisi yaratma Türkiye’nin temel politikalarından biri olarak benimsenmiştir (Cansız, Kurnaz ve Yavan, 2018). Bu bağlamda, “yayınla ya da yok ol” gibi neoliberal akademik pratiklerin 2000 sonrasında Türk üniversitelerine girdiği ve özellikle ülkenin eski ve büyük üniversitelerinde yer bulduğu görülmektedir. Gerçekten de yayınla ya da yok ol anlayışının yaygınlaşması sonucu yayın performansı ölçümünün üniversitelerin sıralanmasında (URAP, 2015), TÜBİTAK ULAKBİM yayın teşvik programında, atama ve yükseltme sisteminde (Tonta, 2014) ve bazı alanlarda bölüm/disiplin, bilim insanı ve dergilerin kıyaslanmasında (Çokgezen, 2006; Al ve Soydal, 2011) yaygın şekilde kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de son 10 yılda üniversitelerin uluslararasılaşması ve özellikle de uluslararasılaşmanın yayın performansı üzerinden ölçülmesi ve üniversitelerin sıralanması çok önemli bir tartışma alanı olmuştur.

Dünya ve Türkiye’de ortaya çıkan bu yurtdışına açılma, uluslararası yayın yapma, dünyaya entegre olma vb. uluslararasılaşmaya yönelik faaliyetler birçok disiplin gibi hiç kuşkusuz coğrafya bilim alanında da yankı buldu. Türkiye’de coğrafya disiplini son 10 yıllık dönemde ciddi bir büyüme ve değişim geçirmiştir. Bu büyüme ve değişim 2 farklı düzlemde yaşanmıştır. Birincisi, “her ile bir üniversite açma politikası” ile Anadolu’nun farklı kentlerinde 30’dan fazla yeni coğrafya bölümünün kurulması ve böylece Türk coğrafyasının Anadolu’ya yayılması; ikincisi, küreselleşme süreciyle birlikte

geleneksel coğrafya yaklaşımının sorgulanması ve paradigmatik dönüşüm sürecinin başlamasıdır (Yavan, 2012: 114). Gerçekten de coğrafya disiplini son 10 yılda gerek akademisyen ve öğrenci sayısı bakımından gerekse kurumlaşma, bölüm ve program sayısı bakımından her anlamda en az ikiye katlanmıştır (Yavan, 2012). 2005 yılında 250 olan coğrafyacı akademisyen sayısı 2015 yılında 557'ye, 25 olan bölüm sayısı 53'e, 6 olan doktora ve 13 olan yüksek lisans programı sayısı da sırasıyla 15 ve 35'e ve 1 olan mesleki dernek sayısı da 3'e yükselmiştir. Bu durum disiplinin nicel olarak eskiye göre oldukça büyük bir nüfusa kavuştuğunu ve coğrafi olarak da ülkenin her sathına yayıldığını göstermektedir. Ancak Türk coğrafyasının son 10 yılına damgasını vuran en önemli olgularından biri hiç kuşkusuz, bir yandan küreselleşme ve Avrupalılaşma (Bologna) sürecinin etkisiyle, ama esas olarak disiplin içindeki bazı "yenilikçi coğrafyacıların" etkisiyle Türkiye'deki coğrafyanın hakim geleneksel paradigmasının sorgulanmaya başlanmasıdır. Özellikle 2005 yılından itibaren Türkiye'deki mevcut geleneksel coğrafya anlayışı, eğitimi ve pratiğinden memnun olmayan yenilikçi coğrafyacılar yaptıkları teorik ve ampirik çalışmalarla Türk coğrafyasının ulusal düzeyde sessizliğini ve uluslararası coğrafi gündemden kopukluğunu *eleştirel perspektiften* ortaya koymuşlardır (Arı, 2005, 2017; Arı ve Köse, 2005; Kaya, 2005, 2008, 2010; Yavan, 2005a, 2005b, 2007, 2012, 2014; Tuysuz ve Yavan, 2012; Bekaroğlu ve Yavan, 2013, 2018; Özgür ve Yavan, 2013; Bilgili, 2016; Özgen, 2016; Bekaroğlu ve Sarış, 2017; Özgür, 2018; Yavan ve Kurtar Anlı, 2018). Bu çalışmalar, Türk ve Batı coğrafyası arasındaki farklılıkları tartışmış ve mevcut durumu kritik ederek disiplinin uluslararasılaşmasının en önemli mesele olduğunu vurgulamıştır. Gerçekten de Yavan (2005a) tarafından yapılan bir araştırma, Türk coğrafyacılarının disiplinin tarihsel gelişimi boyunca, uluslararası standartlarda yüksek kalitede ürünler ortaya koyamadığını; coğrafyacıların, 1945-2005 yılları arasında Web of Science (WoS) tarafından taranan uluslararası indeksli dergilerde toplamda sadece 44 yayın yapmış olduğunu ortaya koymuştur. Tüm bu çalışmalar, akademik bir disiplin olarak Türk coğrafyasının hem ulusal hem de uluslararası arenadaki etkinliğinin ve prestijinin az, düşük profilli bir bilim olmasının temel nedenlerinden birinin, diğerlerinin yanı sıra, disiplinin akademik yayın üretkenliği ve verimliliğinin düşük, uluslararasılaşma düzeyinin sorunlu olmasından kaynaklandığını ileri sürmektedir.

Öte yandan son yıllarda Türk coğrafyası üzerine yapılan çeşitli araştırmalar, disiplinin 2005 yılından itibaren ciddi bir değişim ve paradigmatik dönüşüm süreci içerisinde olduğunu (Yavan, 2012) ve genel olarak Türk coğrafyasının dünya ile yeniden entegre olmaya başladığını (Arı, 2017); yayın performansının artarak uluslararası görünürlülüğünün dikkate değer bir ivmelenme gösterdiğini (Bekaroğlu ve Sarış, 2017); disipline son yıllarda görülen yenileşme çabalarının etkisiyle geçmiştekenden daha ileri düzeyde bilimsel yaklaşım, teori ve yöntem açısından pozitif ilerlemelerin yaşandığını (Özgür, 2018); Türk coğrafyasının dışa açıklık ve disiplinler etkileşim düzeyinin arttığını (Yazan ve Bekaroğlu, 2018); Türk coğrafyacılarının yeni bir ivme kazanarak yüzünü eski Kıta Avrupası (Alman ve Fransız) geleneğinden çağdaş Anglo-Amerikan coğrafya yaklaşım ve pratiklerine döndüğünü (Bekaroğlu ve Yavan, 2013; Özgür ve Yavan, 2013); Türk coğrafyasının bilim pratiği açısından olumlu sinyaller vermeye başladığı ve bu son periyotta kendisini yenileyerek mekansal gelenek çatısı altında tekrar üretmeye çalıştığını (Bekaroğlu ve Yavan, 2018) iddia etmektedirler. Özetle tüm bu çalışmalar Türk coğrafyasının son 10-15 yılda "yeni arayışlar" ve "yenileşme sürecine" girerek hem ulusal ölçekte hem de uluslararası düzeyde bir "yükseliş dönemi"ne geçtiğini işaret etmektedir. Bu çalışma sözkonusu yükselişin en önemli ayağını oluşturan disiplinin dışa açılması, uluslararasılaşması, dünya ile entegrasyonu veya uluslararası görünürlülüğünün artması yönündeki argümanların ne ölçüde "gerçekçi" ve hangi düzeyde ampirik olarak "doğru" bir sav/(hipo)tez olduğunu sorgulamaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma bir yandan Türkiye'de coğrafyacıların uluslararası alandaki yayın pratiklerini ele alan ve coğrafyacıların 1945-2004 yılları arasındaki uluslararasılaşma düzeyini analiz eden ilk ve tek çalışmanın (Yavan, 2005a) Türk coğrafyasında son derece dikkat çekici gelişmelerin yaşandığı 2005-2015 dönemini kapsayacak şekilde daha önceki çalışmanın yenilenerek güncellenmesini, öbür yandan Türk coğrafyasının ve coğrafyacılarının son 10 yılda ne ölçüde uluslararasılaşabildiği sorusunun cevaplanmasını hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, çalışmanın amacı, (1) coğrafyacıların ve coğrafya bölümlerinin uluslararası performansını değerlendirmek, özellikle de geçen 10 yılda disiplinin Anadolu'ya yayılma ve genişlemesinin etkilerini yakalamak, (2) Türk coğrafyası için bölümleri ve bilim insanlarını sübjektif ölçütler yerine daha objektif, ölçülebilir ve karşılaştırılabilir göstergeler yoluyla sıralamak, (3) son 10 yılda coğrafya biliminin kat ettiği mesafeyi, disiplinin yerini, etkisini ve katkısını sezgisel değil, ampirik kanıtlarla «*eleştirel perspektiften*» ortaya koymaktır.

Bu bağlamda Türk coğrafyacılarının uluslararası yayın performanslarının analiz edildiği bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın amacı, kapsamı, önemi ve gerekçesinin ortaya konulduğu giriş bölümünde sonra ikinci bölümde coğrafyada yayın/araştırma performansını bibliyometrik çalışmalar ve atıf analizi bağlamında inceleyen ampirik literatürün değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bunu üçüncü bölümde araştırmaya konu olan verinin toplanması, değerlendirilmesi ve analiz edilmesini açıklayan veri ve yöntem bölümü izlemektedir. Dördüncü bölümde ampirik bulgular verilirken, aynı zamanda bu bulguların ne anlama geldiği mevcut literatür ışığında tartışılmaktadır. Çalışma, Türk coğrafyacılarının global araştırma performanslarının özetlendiği beşinci bölümle sonuçlanmaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE AMPİRİK LİTERATÜR: YAYIN PERFORMANSI VE BİBLİYOMETRİK ANALİZLER

Kişiler ve kurumlar tarafından üretilen yayınların çeşitli göstergeler (atıf, makale sayısı, etki faktörü, *h* indeksi vb.) yoluyla sayısal olarak analiz edilmesini içeren bibliyometrik yöntemlerin geliştirilmesiyle günümüzde gerek bilim insanlarının gerekse kurumların araştırma performansını ölçmek hemen hemen temel kural haline gelmiştir. Nitekim dünyada ve Türkiye’de çoğu üniversite ve bölüm işe alma, akademik yükseltme, araştırma fonu dağıtma, yayın değerlendirme ve teşvik etme gibi farklı amaçlar için bibliyometrik araçları (Web of Science, Scopus, Google Scholar vb.) yaygın şekilde kullanmaktadır. Gerçekten de özellikle son dönemde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler sayesinde bibliyometrik araçların kullanımı ile başta üniversiteler olmak üzere öğretim üyelerinin, bölümlerin, disiplinlerin ve bilimsel dergilerin performanslarını ölçmek ve sıralamalarını ortaya koymak neredeyse bir moda haline geldi. Özellikle atıf indekslerine (*SCI*, *SSCI* ve *AHCI*)³ giren dergilerde yayınlanan makaleler ile bunlara verilen atıfların analizi bibliyometrik çalışmaların ana odak noktasını oluşturmaktadır. Çünkü atıf indekslerine giren dergilerde makale yayınlamak, (1) araştırmacıların dünya çapında çok geniş bir akademisyen kitlesine çalışmalarını duyurmasını sağlamakta, (2) bu indeksli dergilerde yayın yapmak bir ün/önem göstergesi sayılmakta, (3) bilimcilerin atama-yükselme ve kadro alma süreçlerini kolaylaştırmakta, (4) bu indekslerde yayın yapmak proje kazanma ve teşvik almayı destekleyerek bilimcilerin ek gelir ve fayda/etki sağlamasına katkı yapmaktadır. Bu nedenle akademisyenler ve diğer araştırmacılar giderek artan ölçüde söz konusu uluslararası atıf indekslerinde yer almak ve yayın yapmak istemektedirler.

Her disiplin atıf indekslerinde yayınlanan çalışmaları analiz ederek kendi performansını değerlendirmeye tabi tutmaktadır (Glanzel, 1996). Gerçekten de hemen hemen her bilim dalı zaman içinde ulusal ve uluslararası ölçekte nasıl bir bilimsel performans gösterdiğini, disiplinin nereye doğru evrildiğini, hangi alt dalların ve konuların ön plana çıktığını, kimlerin söz konusu bilim alanına yön verdiğini; hangi dergilerin, bölümlerin ve bilimcilerin disiplin içinde önem kazanıp kimlerin arka plana düştüğünü; kısacası bir disiplinin geçmişini, bugününü ve geleceğini anlama, ortaya koyma ve şekillendirmeyi “araştırma/yayın performansı analizi” yoluyla yapmaktadır.

Türkiye’de atıf analizine dayanan bibliyometrik çalışmalar dünyadaki gelişmelere paralel olarak 1990 yılı ve sonrasında ciddi bir artış göstermiştir. Nitekim ülkede doğa bilimleri alanındaki farklı disiplinlerin uluslararası yayın performansını değerlendirmeye tabi tutan ilk bibliyometrik çalışmaların fizik (Uzun, 1990), astronomi (Uzun ve Özel, 1996) ve tıp (Tonta, 2002) gibi sağlık ve fen bilimleri alanında yapıldığı görülmektedir. Sosyal bilimlerin uluslararası bilimsel yayın faaliyetlerini inceleyen çalışmalar ise, ilk 2000’li yılların başında ortaya çıkmış (Denkel vd., 1999; Yurtsever vd., 2001; Tekeli, 2002) daha sonra da farklı araştırmacılar tarafından (Al, 2008a; Al ve Soydal, 2011; Tonta, 2014) devam ettirilmiştir. Türkiye’de özellikle son yıllarda belli kurumların (ör. Taşlı, Taşlı ve Karabulut, 2010), dergilerin (ör. Yalçın, 2010), ülkelerin (ör. Al, 2012) çeşitli bibliyometrik özellikleri itibarıyla incelendiği ve yayın performansının değerlendirildiği, içerik ve atıf analizinin yapıldığı bir çok çalışma yapılmıştır. Ancak halen bir disiplinin veya bilim alanının yayın performansının analiz edildiği çalışmaların sayısı bir kaç istisna dışında (Çokgezen, 2006 iktisat için; Özel ve Kozak, 2012 turizm için; Şakar ve Cerit, 2013 pazarlama alanı için; Hotamışlı ve Işıl, 2014 muhasebe ve finans alanı için; Yavan, 2005a coğrafya alanı için) çok azdır.

Coğrafyacılar, diğer disiplinler gibi, 1960’lardan bu yana çeşitli amaçlar için atıf indekslerini kullanarak performanslarını analiz etmişlerdir. Bu bağlamda coğrafyacılar tarafından yapılan ilk önemli çalışma Bunge (1961) tarafından üç büyük Amerikan coğrafya dergisinin 1958-1960 arasında yayınladığı çalışmaların analiz edilmesi suretiyle yapılmış ve Bunge bu çalışmasıyla disiplinindeki en önemli 86 coğrafyacının kim olduğunu ortaya koymuştur. Coğrafya literatürü incelendiğinde, atıf indekslerinde yer alan dergilerde yayınlanan çalışmaları esas alan bu tür bibliyometrik analizlerin özellikle 1980’lerden sonra Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İngiltere’de yapılmaya başladığı, 2000’lerin başında itibaren de hem Avrupa ülkelerinde hem de Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bu işin giderek önem kazandığı görülmektedir.

Coğrafya literatüründe atıf indekslerine dayanarak disiplinin araştırma/yayın performansını analiz eden ampirik çalışmalar değerlendirildiğinde, mevcut literatürün konuyu üç farklı düzeyde ele aldığı görülmektedir:

(1) *Coğrafya bölümlerin, özellikle de doktora veren coğrafya bölümlerinin sıralanması*: Bir çok ampirik çalışma, lisansüstü öğrenci sayısı, öğretim üyelerinin makale ve atıf sayısı gibi ölçütler kullanarak ABD’de doktora veren coğrafya bölümlerini analiz etmiş ve söz konusu bölümleri önem ve prestijine göre sıralamıştır. Morrill (1980), Koelsch (1981), Turner ve Meyer (1985), Brunn (1995), Groop ve Schaetzl (1997), Bierly ve Gatrell (2004) ve Coomes vd. (2013) tarafından yapılan çalışmalar bunlardan bazılarıdır.

(2) *Akademisyen coğrafyacıların ve disiplinin alt dallarının etkisinin ve verimliliğinin ölçülmesi*: Bazı ampirik çalışmalar disiplinindeki çok önemli kitapların ve seçilmiş dergilerde yayınlanan makalelerin aldığı atıfları analiz ederek coğrafya bilimindeki en önemli/etkili (en çok atıf alan) fiziki ve beşeri coğrafyacıları belirlemiş ve özellikle ekonomik coğrafyacıların

³ SCI: Science Citation Index-Fen Bilimleri Atıf İndeksi, SSCI: Social Sciences Citation Index-Sosyal Bilimler Atıf İndeksi ve AHCI ise Arts and Humanities Citation Index-Sanat ve Beşeri Bilimler Atıf İndeksi anlamına gelmektedir.

yayın ve akademik performansını analiz etmiştir (Bunge, 1961; Bodman, 1991, 1992, 2010; Whitehand, 1985; Wrigley ve Matthwes, 1987; Foster vd., 2007; Wang, ve Liu, 2014; Sternberg, 2015).

(3) *Farklı coğrafya dergileri arasındaki karşılaştırmalar ve dergilerin bibliyometrik özellikleri üzerine çalışmalar*: Bazı coğrafyacılar ise disiplinin uluslararası beşeri ve fiziki coğrafya dergilerinin etki faktörlerini kullanarak farklı coğrafya dergilerinin birbiriyle kıyaslanmasını, söz konusu dergilerin disiplin içindeki yerinin ve uluslararasılaşma derecelerinin belirlenmesiyle ilgili araştırmalar yapmışlardır (Lee ve Evans, 1984, 1985; Dwyer, 1997; Gutierrez ve Lopez-Nieva, 2001; Garcia-Ruiz, 2008; Bajerski, 2011; Rigg, McCorragher ve Krmenec, 2012).

Yukarıda açıklandığı üzere Batı dünyasında coğrafyacılar 1960'lerden itibaren atıf indekslerini kullanarak disiplinlerinin geçmiş ve mevcut performanslarını (bölümlerini, dergilerini, alt dallarını/konularını, akademisyenlerini, doktora programlarını vb.) analiz etmişlerdir. Oysa Türk coğrafyasında atıf analizi kullanarak disiplinin, bölümlerin, dergilerin ve akademisyenlerin yayın performansını ölçen çalışmalar çok yakın zamanlara kadar gündeme gelmemiş, bu da disiplinin kendi geçmişinin, bugününün ve geleceğinin değerlendirilememesine yol açmıştır. Bu bağlamda, Türk coğrafyasında bibliyometrik, atıf analizine dayalı, disiplinin ve akademisyenlerin yayın performansını ölçen ilk çalışma Yavan (2005a) tarafından yapılmıştır. Yavan (2005a) bu çalışmada 1945-2005 döneminde SCI ve SSCI'da dizinlenen coğrafya ve coğrafya dışı dergilerde yayınlanan makaleleri inceleyerek Türk coğrafyasının uluslararası yayın performansını karşılaştırmalı olarak analiz etmiştir. Yavan'ın (2005a) bu öncü çalışmasını takiben son yıllarda bibliyometrik yaklaşımı ve/veya atıf analizini kullanan bazı yeni çalışmaların ortaya çıktığı görülmektedir (Tuysuz ve Yavan, 2012; Bekaroğlu ve Yavan, 2013, 2018; Bekaroğlu ve Sarıç, 2017; Yazan ve Bekaroğlu, 2018). Ancak bu çalışmalar Türkiye'deki coğrafya disiplininin ülke içindeki yayın pratiklerini ve performansını analiz eden ve bu bağlamda içe dönük bir incelemeyi içeren araştırmalardır. Bu bağlamda bu çalışma hem Yavan (2005a) tarafından yapılan daha önceki çalışmanın güncelleştirilmesini, hem de son 10 yıllık dönemde disiplinindeki gelişme ve değişimin niteliğinin "uluslararası yayın perspektifinden" dışa dönük olarak analiz edilmesini sağlamaktadır.

Bibliyometrik araçlar ve atıf analizi, kurumların ve kişilerin araştırma ve yayın performansının analizinde çok sık şekilde kullanılan temel bir referans kaynağı ve ölçüt olarak kabul edilmekle birlikte, birçok sosyal bilimci (DORA, 2013) ve coğrafyacı tarafından ağır şekilde eleştiriye de uğramıştır. Örneğin coğrafyacı Gutierrez ve López-Nieva (2001), Garcia-Ramon (2003) ve Aalbers (2004), atıf indeksli dergilerin ve yayınların İngilizce olmasının coğrafyada hem bir dil ve çeşitlilik problemine hem de Anglo-Amerika hakimiyetine yol açtığını ileri sürerken, Paasi (2005) söz konusu indeksli dergi ve yayınların fetiş haline getirilmesini akademyada neoliberal kapitalizmin açık bir sonucu olarak görmektedir. Bununla birlikte Rodriguez-Posé (2006) böyle bir hakimiyetin neden peşinen kötü olduğunun kanıtlardan çok önyargı ve algılara dayalı olduğunu belirtmektedir. Öte yandan Todd (2009) ve Schuermans, Meeus ve Maesschalck (2010) SCI, SSCI ve AHCI atıf indekslerinin sınırlı sayıda dergiyi kapsadığını ve bu indekslerin feminist ve eleştirel sosyal teori dergilerine karşı ayrımcı bir tutumu olduğunu ileri sürerek sözkonusu indeksleri suçlamışlardır. Tüm bu haklı eleştirilere rağmen, atıf analizleri somut, ölçülebilir, görece nesnel kriterler sağlaması ve performansı gösterebilmesi açısından bu çalışmada da olduğu gibi kullanılmaya devam etmektedir. Ancak hiç şüphe yok ki, sözkonusu nicel atıf analizi ve göstergelerinin "nitelik, kalite ve derinliği" yakalamak için nitel analiz ve çalışmalar ile desteklenmesi ve tek başına mutlak belirleyici bir ölçüt olarak alınmaması gerekir.

VERİ VE YÖNTEM

Bu çalışmanın temel veri kaynağı, dünya bilimine yön veren uluslararası kabul görmüş "Web of Science" (WoS) adlı atıf veri tabanıdır. WoS veri tabanı, 1945'den günümüze üç ayrı indekste (SCI, SSCI ve AHCI) yer alan akademik dergilerde yayınlanan makale ve diğer yayınlara (kitap değerlendirmesi, kısa not, editöryal, editöre mektup, ilerleme raporu, tartışma, eleştiri, yorum, gözlem vb.) ait tüm bilgileri (yazar, konu, araştırma alanı, yıl, dergi adı, sayfa sayısı, adres, dil, üniversite/kurum, ülke, yapılan atıflar vb.) içeren bir veri kaynağıdır. Çalışmada kullanılan diğer veri kaynağı ise, 1970'lerden günümüze 200 bilim dalına ait 12000'den fazla dergi hakkında atıf bilgilerini içeren *Journal Citation Reports* (JCR) veri tabanıdır. Bu veri tabanı da atıflara dayalı olarak bilimsel dergilerin "etki faktörleri"ni ve böylece dergilerin "kalitelerini" ortaya koyan, dergileri birbiriyle kıyaslamaya yarayan temel veri tabanıdır. Ayrıca çalışmada bazı durumlar için WOS ve JCR veri tabanlarının kısıtlarını aşmak, dahası çapraz kontrol ve sorgulamalar yapmak amacıyla *Scopus veri tabanı* (Elsevier) ile bu veri tabanında yer alan dergilere ait bilgiler kullanılarak geliştirilmiş olan *SCImago* veri tabanı ve *Google Scholar* da kullanılmıştır. Çalışma yukarıda belirtilen söz konusu veri kaynakları kullanılarak 3 farklı aşamada yürütülmüştür: (1) Veri toplama, (2) veri temizleme ve kontrol, (3) Veri analizi.

Veri Toplama

Veri toplama üç farklı aşamada gerçekleştirilmiştir:

Aşama 1: Coğrafya disiplinine ait indeksli dergilerin tespiti ile indeksli fiziki ve beşeri coğrafya dergilerine göre yayınların taranması: Bu aşamada ilk olarak 2015 yılı itibarıyla JCR veri tabanı kullanılarak, SCI indeksinde yer alan fiziki coğrafya dergileri ile SSCI indeksinde yer alan beşeri coğrafya dergileri tespit edilmiş ve böylece coğrafya disiplinine ait toplam 122 indeksli derginin olduğu belirlenmiştir. Bu aşamada amaç, 46 SCI fiziki coğrafya ve 76 SSCI beşeri coğrafya dergisinde 1945-2015 yılları arasında basılmış olan «Turkey» adresli makalelerin tespit edilmesidir. Bu tarama işlemi 122 derginin herbiri için WoS veri tabanı kullanılarak yapılmış ve tarama sonucunda elde edilen «Turkey» adresli yayınlar yazarların adı, yayının başlığı, dili, türü, aldığı atıf sayısı, derginin adı, yayınlandığı yıl, cilt ve sayfa numaraları ile yazar(ların) bölümleri ve üniversiteleri şeklinde sınıflandırılmıştır. Böylece uluslararası indeksli coğrafya dergilerinde Türkiye’den yapılan tüm yayınlar elde edilmiştir. Daha sonra elde edilen bu veri setiyle fiziki ve beşeri coğrafya dergilerinde yayın yapan “coğrafyacılar” ve “coğrafyacı olmayanlar” tespit edilerek her iki kategori için yayınların yıllara, disiplin/bölümlere ve üniversitelere göre dağılımı tablo ve grafiklere dönüştürülmüştür. Sözkonusu dergilerde Türkiye’den yayın yapanların büyük çoğunluğunun “coğrafyacı” olmadığı gözönüne alındığında, coğrafyacıların kimler olduğunun tespit edilmesi en önemli meseledir. Türkiye’deki coğrafyacıların geçmişten bugüne ad ve soyadlarını içeren bir liste veya veri tabanı sözkonusu değildir. Bu nedenle öncelikle Türkiye’deki coğrafyacılar için bir “coğrafyacı veri tabanı” oluşturulmuştur. Bunun içinde üç temel veri kaynağı kullanılmıştır. Bunlarından ilki, [Yavan’ın \(2005a\)](#) makalesinde kullandığı, birçok farklı kaynaktan yararlanarak derlediği ve daha sonra da güncellediği Cumhuriyetin başından günümüze kadar Türkiye’deki akademisyen coğrafyacıların isim listesini oluşturan “Türkiye Coğrafyacı Veri Tabanı”dır. İkincisi, [Tunçel, Yiğit ve Çelikbağ’ın \(2010\)](#) “Türkiye Coğrafya Bibliyografyası” adlı kitabıdır. Üçüncüsü, [Bekaroğlu ve Yavan \(2017\)](#) tarafından TÜBİTAK projesi kapsamında oluşturulan ve Türkiye’deki tüm coğrafyacıların doktora bilgisini içeren “Türkiye Coğrafya Doktora Veri Tabanı”dır. Ayrıca sözkonusu üç veri tabanının çapraz kontrolleri yapılarak, isimlerin ve bilgilerin doğruluğunun tespiti amacıyla bölümlerin web sayfaları ile YÖK-ÖSYM tarafından 1980’lerin başından beri yayınlanan Yükseköğretim İstatistikleri de kullanılmıştır.

Aşama 2: Coğrafya disiplini dışındaki indeksli dergilerde yayınların taranması: Bu aşamada, Türk coğrafyacılarının uluslararası yayın performansını tam anlamıyla ortaya çıkarabilmek amacıyla JCR veri tabanında “fiziki ve beşeri coğrafya dergisi” kategorisi dışında taranan dergilerde; yani, “disiplin/alan dışı” indeksli dergilerde Türk coğrafyacıların yayın yaptıkları gerçeği⁴ göz önüne alınarak, ayrıca bir tarama daha yapılmıştır. Ancak bu taramayı yapabilmek son derece zor ve zahmetlidir. Zira «alan/coğrafya dışı dergilerde» (indekste toplam 12000 dergi olduğu göz önüne alındığında) coğrafyacıların yayınladığı makalelerin tespit edilmesi ancak iki şekilde mümkündür: (1) 12000 dergiyi 1945-2015 arasındaki 70 yıl için tek tek taramak ki, bu neredeyse imkansız bir iş olup yıllar sürecek bir iştir. (2) Türkiye’de cumhuriyetin başından günümüze coğrafyacı olan tüm akademisyenlerin ad ve soyadını bilerek onların adı-soyadına göre veri tabanındaki dergilerde yayın yapıp yapmadıklarını yine teker teker tespit etmektir. Dolayısıyla bu aşamada ikinci yol izlenerek ve yukarıda belirtilen “coğrafyacı veri tabanı” kullanılarak adları belirlenen 640 coğrafyacının WoS veri tabanında yer alan 1945-2015 yılları arasındaki coğrafya dışı dergilerde yaptığı uluslararası indeksli tüm yayınlar elde edilmiştir.

Bu bağlamda çalışmanın evreni, Türkiye üniversitelerinde çalışan «coğrafyacı öğretim elemanları-akademisyenler»dir. Bu kapsamda coğrafya bölümleri ve coğrafya eğitimi bölümleri ile sosyal bilgiler bölümleri ve sınıf öğretmenliği bölümlerinde çalışan coğrafyacılar ile bunlar dışında diğer birkaç bölümde (Turizm Rehberliği, İnsan ve Toplum Bilimleri, Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Bölümü vb.) çalışan coğrafyacıların tümü evren kapsamına dahil edilmiş ve sonuçta Türkiye’de aktif 557 akademik coğrafyacının olduğu tespit edilmiştir. Buna rahmetli ve emekli olan 83 akademisyen coğrafyacı daha eklendiğinde toplam 640 coğrafyacı için tarama yapılmıştır. Dolayısıyla araştırma evrenine vefat etmiş ve emekli olmuş akademisyen coğrafyacılar ile halen üniversitelerde çalışan veya belli bir süre üniversitede çalışıp başka kurum ve kuruluşlarda yaşamını sürdüren akademisyen coğrafyacılar dahildir. Ancak çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında jeomorfolog olarak çalışan kişiler dahil değildir.

Aşama 3: Ülkelerarası karşılaştırmalı veri toplama: Veri toplama sürecinin son aşaması olan bu adımda Türk coğrafyasının uluslararası bilime katkı düzeyinin ve performansının ne ölçüde önemli olduğunu belirleyebilmek amacıyla ülkelerarası karşılaştırmalı bir analiz yapılmıştır. Bu çerçevede öncelikle gelişmişlik düzeyi birbirine yakın, görece birçok alanda Türkiye’nin rakibi olan; ancak, farklı dil ve kültürel özellikleri bulunan (Anglo-Amerikan olmayan) ve farklı coğrafi bölgelerde yer alan dört ülke örneklem olarak seçilmiştir. Karşılaştırma yapılacak ülkelerin seçiminin ardından, WoS kapsamında fiziki ve beşeri coğrafya kategorisi altında taranan dergilerde her ülkenin yaptığı yayınlar bölümler baz

⁴ Yavan (2005a),daha önce yurtdışı indeksli dergilerde yayın yapan Türk coğrafyacıların büyük bir bölümünün “disiplin dışı (coğrafya dışı)” dergilerde yayın yaptığını ampirik kanıtlarıyla ortaya koymuştur.

alınarak coğrafyacı olan ve olmayan şeklinde dergilere göre sorgulanmış ve bunu takiben daha önce birinci aşamada belirtilen yol aynen izlenerek elde edilen yayınlar analiz edilmiştir.

Veri Temizleme ve Kontrol

Yukarıda belirtilen çeşitli taramalar sonucu büyük bir veri havuzu (indeksli yayınlar) elde edilmiştir. Elde edilen bu verilerin sağlıklı bir şekilde analiz ve değerlendirmesinin yapılabilmesi için veri temizleme işlemi gerçekleştirilmiştir. Veri temizleme işleminde öncelikle her bir dökümana ait bilgilerin (örneğin makalenin konusu, yılı veya yazarların ismi, bölümü, adresi, üniversitesi vb.) çapraz kontrol teknikleriyle doğrulaması yapılmıştır. Daha sonra ise havuzda yer alan indeksli yayınlar 4 temel kriter [(1) coğrafyacı olup-olmaması, (2) makale olması, (3) Türkiye adresli olması ve (4) üniversitede çalışan akademisyen olması] esas alınarak ayıklanmış; çift kayıtlar, yanlış, farklı veya hatalı girilmiş yazar ve dergi adları ile gerçekte Türkiye adresli olmayan çalışmalar vb. veri setinden çıkarılarak temizlenmiş ve veriler yeniden sınıflandırılarak son hali verilmiştir.

Veri Analizi

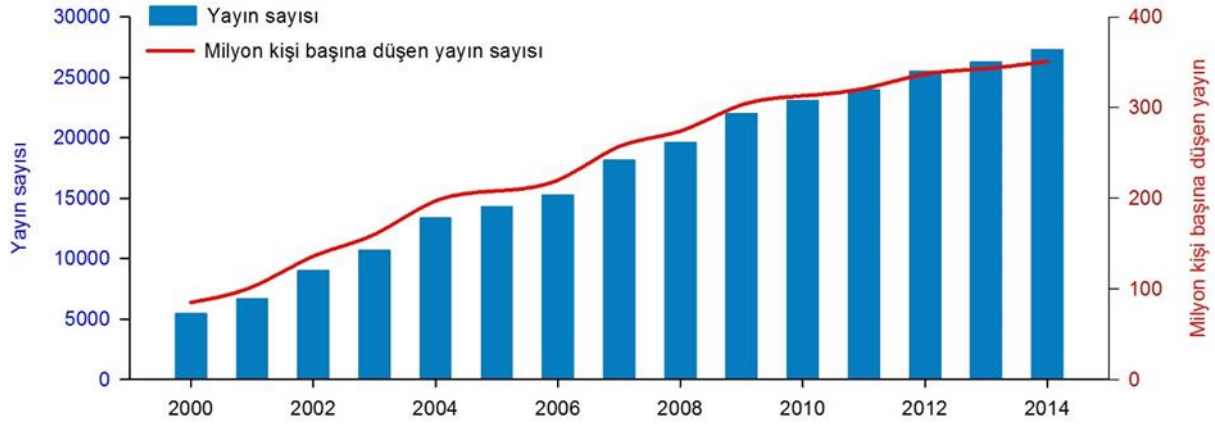
Bir önceki aşamada temizlenen ve çapraz kontrolleri yapılan verilerden Excel ortamında bir veri tabanı oluşturulmuş ve söz konusu verilerin bibliyometrik özellikleri ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca mevcut verilerden çeşitli tablo ve grafikler ile bazı betimsel istatistikler üretilmiştir. Son olarak analiz edilen verilerden çıkan bulgular hakkında çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Coğrafyacıların uluslararası yayın performansını sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmek için öncelikle son 15 yılda Türkiye'nin bilimsel yayın performansının nasıl bir gelişme gösterdiğini ortaya koymak gerekir. Bu çerçevede 3 temel göstergeler (makale sayısı, milyon kişi başına düşen makale sayısı ve atıf sayısı) kullanarak yapılan analize göre, Türkiye'nin 1970'lerden günümüze dünya bilimine katkısı hızla artmış, ülke dünya sıralamasında 1973'de 40. sıradan 2003 yılında 21. sıraya yükselmiştir (Yavan, 2005a). Son 10 yılda ise uluslararası kabul görmüş atıf indeksi WoS veri tabanında yer alan makale türündeki yayınları kapsayan Türkiye kaynaklı uluslararası bilimsel yayın sayısı 2005 yılında 14 binden 2015 yılında 27 bine çıkmış ve milyon kişi başına düşen bilimsel makale sayısı da aynı dönemde 208'den 351'e ulaşmış (Şekil 1) olmasına rağmen, Türkiye'nin dünya sıralamasındaki yeri hemen hemen aynı kalmıştır. Nitekim 2005 yılında Türkiye 19. sırada iken, 2015 yılında 18. sırada yer almaktadır. Türkiye'nin son 10 yılda yayın sayısını 2 kat artırmış olması çok önemli bir başarı olarak gözükmekle birlikte, aynı dönemde üniversite sayısının (77'den 184'e) ve öğretim üyesi sayısının da benzer bir artış yaşadığı bilinmektedir. Dolayısıyla yayın sayısındaki artış, bir taraftan üniversite ve öğretim elemanı sayısındaki artıştan kaynaklanırken, öbür taraftan TÜBİTAK-ULAKBİM başta olmak üzere üniversitelerin uluslararası yayına verdiği doğrudan ve dolaylı teşvikler ile özellikle son yıllarda atıf indekslerine Türkiye orijinli çok sayıda derginin⁵ girmesinden de kaynaklanmaktadır. Nitekim gerek SCI ve SSCI gerekse AHCI indekslerinde Türklerin en sık yayın yaptığı beş dergiden dördünün Türkiye orijinli dergiler olması (Al ve Soydal, 2011) uluslararası yayın sayısındaki artışın arkasındaki görünmeyen durumu açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca bilhassa son yıllarda akademik yükselmelerde atıf dizinlerinde yer alan makalelere verilen önemin/puanın çok artmış olması da yayın sayısındaki artışın bir diğer önemli sebebidir.

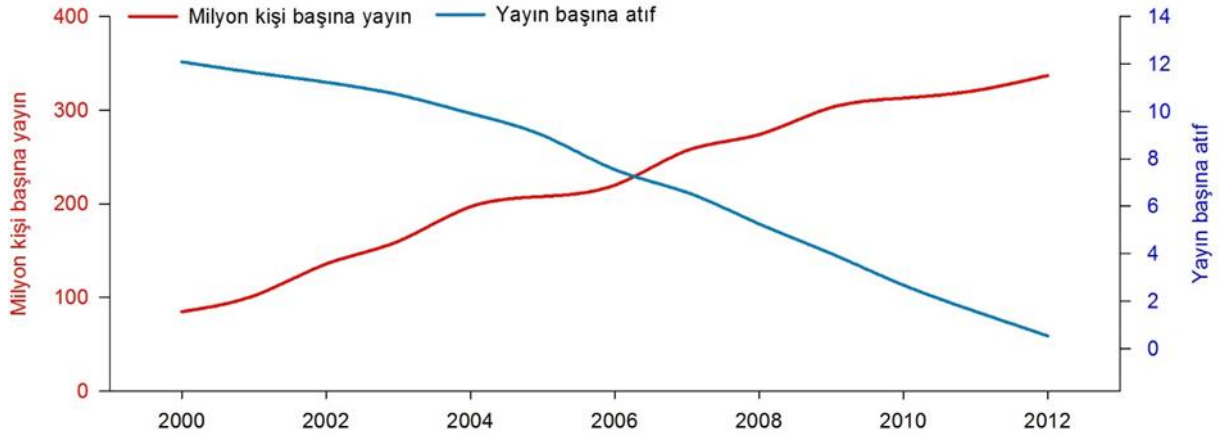
Şekil 1'de görüldüğü gibi Türkiye'nin uluslararası bilimsel yayın performansı sürekli olarak artmış göstermiştir. Son yıllardaki yaşanan yayın sayısındaki bu önemli artışa rağmen, Türkiye'nin halen atıf sayısı ve etki değeri hususunda kendisinden nüfus ve ekonomik ölçek bakımından küçük birçok ülkenin gerisinde olduğu görülmektedir. Nitekim Türkiye yayın sayısı bakımından dünyada yaklaşık 20. sıralardayken, ortalama atıf sayısı bakımından 27. sırada, etki değeri (h indeksi) bakımından ise ancak 37. sırada yer almaktadır (Çetinsaya, 2014: 122).

⁵ SCI, SSCI ve AHCI atıf indekslerinde 2005 yılında Türkiye orijinli olan dergilerin sayısı sadece 4 iken (üçü SCI'da, bir tanesi SSCI'da), Thomson Reuters'in 2007 yılından itibaren izlemiş olduğu genişleme politikasının bir sonucu olarak (Al ve Soydal, 2011) 2010 yılında SCI'da 49, SSCI'da 12 ve AHCI'da da 5 adet olmak üzere toplam 65 tane Türkiye adresli dergi indekse girmiş ve taranmaya başlamıştır. 2015 yılında ise atıf indeksleri kapsamında Türkiye'den 6 tanesi AHCI'da, 13 tanesi SSCI'da ve 51 tanesi de SCI kapsamında olmak üzere toplam 70 indeksli dergi bulunmaktadır (Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından hesaplanmıştır).

Şekil 1: Türkiye'nin SCI-SSCI İndeksli Uluslararası Yayın (Makale) Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Şekil 2: Türkiye'nin SCI-SSCI İndeksli Uluslararası Yayın Performansı İle Atıf Performansının Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: Çetinsaya (2014: 125) ve WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Türkiye uluslararası yayın performansında çok önemli bir artış sağlamasına rağmen, yayınların kalitesinin⁶ bir ölçüsü olarak kabul edilen atıf sayıları bakımından oldukça geri sıralarda, etki değeri açısından ise daha da arkalarda yer almaktadır. Daha da önemlisi, özellikle yayın sayısında büyük artışın yaşandığı 2005 sonrasında yapılan atıfların sayısı gerek toplam bazında gerekse makale başına düşen atıf bazında önceki yıllara göre büyük düşüş göstermiştir (Şekil 2). Bu durum Türkiye'de uluslararası bilimsel yayınların son yıllardaki en önemli problemi durumundadır (Çetinsaya, 2014). Türkiye adresli yayınların aldığı atıflarda genel bir düşüşün yaşanması ve bu eğilimin aşağı yönlü devam etmekte olmasında, Türkiye'den yapılan yayınların çok az bir bölümünün ilgili oldukları bilim alanında etki faktörü yüksek dergilerde yayınlanması vardır. Ayrıca son yıllarda atıf dizinlerinde yer alan Türkiye kökenli dergilerin de buldukları disiplinlerde etki faktörlerinin çok düşük olması da atıf sayısındaki düşüklüğün bir diğer nedenidir. Öte yandan son yıllarda üniversitelerde atama-yükseltme kriterlerinin görece yükselmesi sonucu atıf indekslerinde yayın yapması zorunlu olan birçok akademisyenin yayın yapmanın kolay olduğu, genellikle gelişmekte olan ülkelerde yer alan, etki faktörü düşük, hemen her tür çalışmayı yayınlayan uzmanlık alanı dergisi olmayan yerlerde yayın yapması da Türkiye'nin atıf oranlarının düşmesinde çok etkili olan bir diğer etkidir.

⁶ Bu çalışmada yayın kalitesinin ölçülmesinde öğretim üyesi başına düşen atıf sayısı ve makale başına düşen atıf sayısı kullanılmıştır. Araştırmacıların, kurumların ya da ülkelerin yayın performanslarını değerlendirmede kullanılan başlıca nicel performans göstergeleri yayın sayısı, atıf sayısı, göreceli atıf etkisi, uzman görüşü, *h*-endeksi ve *g*-endeksidir (Al, 2008b). Ancak bir bilimsel yayının etkisinin değerlendirilmesinde ve kalitesinin ölçülmesinde kullanılan en önemli ölçütlerin başında aldığı atıf sayısı gelmektedir. Gerçekten de bilim dünyasına katkıda bulunmuş yayınların çok sayıda atıf aldıkları, Nobel Ödülü kazanmış kişilerin yayınlarının en yüksek atıf aldığı görülmüştür (Al, 2008b). Yapılan araştırmalar bir çalışmanın aldığı atıf sayısı ne kadar çok olursa, etki değerinin de o oranda yükseldiğini ve yüksek etki değerine sahip bir yayının nitelikli olduğunu kabul etmektedir. Etki değeri her ne kadar tartışmalara neden olsa da, etki değeri yüksekliği ile yayın kalitesi arasındaki ilişki artık kabul edilmektedir (Callahan, Wears ve Weber, 2002; Patsopoulos, Analatos ve Ioannidis, 2005; Çınar, Dokur, Tezel, Arzıman ve Acar, 2011). Bu nedenle etki faktörü yüksek dergilerle yayın kalitesi (atıf alma oranı) arasında güçlü bir korelasyonu olduğu görülmektedir. Şüphesiz bir yayının atıf almamış olması o yayının değersiz olduğu anlamına da gelmez.

Türkiye'nin uluslararası yayın performansını çok genel hatlarıyla ortaya koyduktan sonra bu çalışmanın asıl amacı olan Türk coğrafyacılarının uluslararası yayın performanslarının analiz edilmesi için 7 temel gösterge/araştırma sorusu (yayın sayısı, atıflar, dergiler, yazarlar, bölüm sıralamaları, disiplinin temsili ve uluslararası yeri) tanımlanmış ve bu göstergelere/sorulara göre çalışmadan elde edilen bulgular ortaya konulmuştur.

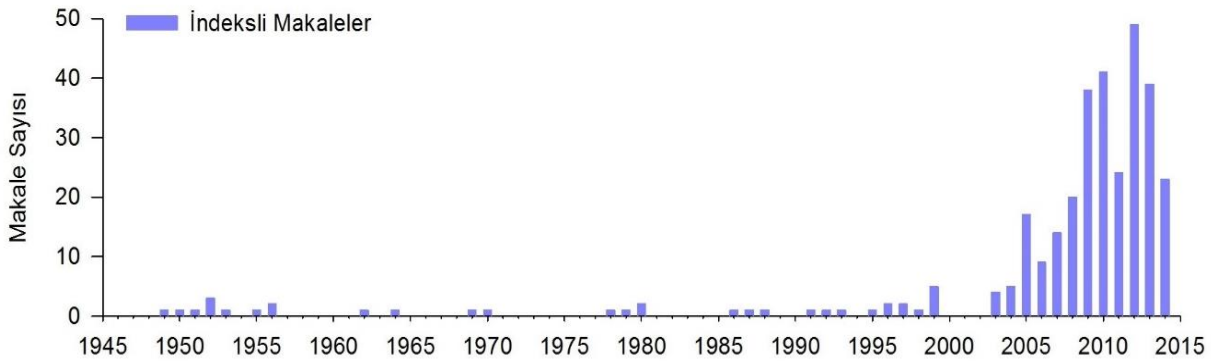
(1) Yayın Sayısı: Türk coğrafyacıları ne kadar indeksli makale ürettiler? Fiziki ve beşeri coğrafyacıların yayın performansları birbirinden farklılaşıyor mu?

Türk coğrafyacıları 1945-2015 dönemini kapsayan 70 yıllık periyotta SCI ve SSCI kapsamındaki uluslararası indeksli dergilerde toplam 318 adet makale yayınlamışlardır (Tablo 1). Türkiye'de coğrafya bölümlerinde 360'ı aktif 430 coğrafyacı, coğrafya öğretmenliği bölümlerinde 62'si aktif 72 coğrafyacı, Sosyal Bilimler ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde 138 coğrafyacı, toplamda ise 557'si aktif, 83'ü rahmetli ve emekli olan toplam 640 coğrafyacının çalıştığı gözönüne alındığında, öğretim elemanı başına düşen yayın sayısı 0,5'tir. Mevcut coğrafya bölümlerinin 2/3'ü yurtdışında yayın yaparken, bu bölümlerde çalışan mevcut akademik coğrafyacıların sadece %20'si (125 akademisyen) indeksli dergilerde yayın yapmıştır. Coğrafyacıların %80'i ise hiçbir uluslararası indeksli dergide yayın yapmamıştır.

Tablo 1: Türk Coğrafyacılarında 1945-2015 Yılları Arasında Üretilen SCI-SSCI İndeksli Uluslararası Yayınların Bölüm Bazında Dağılımı

Bölümler	Bölüm Sayısı	İndeksli yayın yapan bölüm sayısı	%	Öğretim elemanı sayısı	İndeksli yayın yapan kişi sayısı	%	İndeksli yayın sayısı	%
Coğrafya Bölümü	37	25	67,5	430	81	18,8	250	78,6
Coğrafya Öğretmenliği	16	9	56,2	72	14	19,4	21	6,6
Diğer Bölümler*	67	20	29,8	138	30	21,7	47	14,7
Toplam	120	54	45,0	640	125	19,5	318	100,0

* Sosyal Bilimler ve Sınıf Öğretmenliği bölümleri ile Turizm Rehberliği, İnsan ve Toplum Bilimleri, Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği bölümlerini kapsamaktadır.
Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır

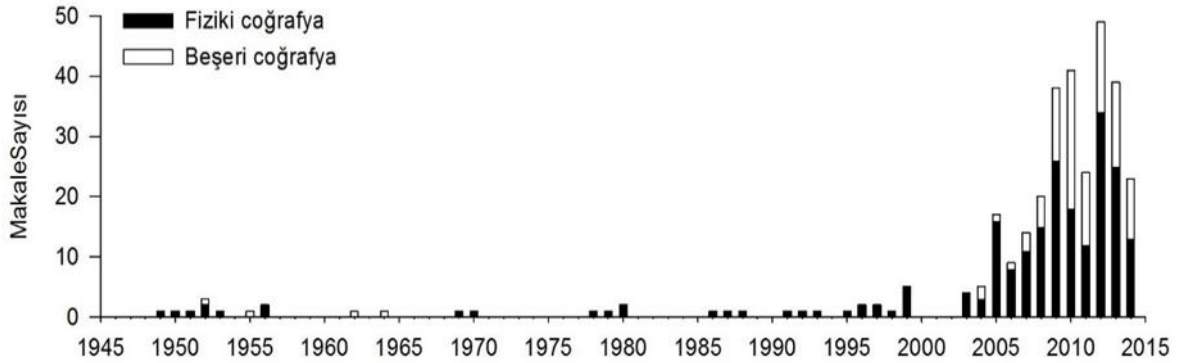
Şekil 3: Türk Coğrafyasında 70 Yılda Üretilen SCI-SSCI İndeksli Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

70 yıllık periyotta Türk coğrafyacılarının uluslararası yayın performansı bakımından 3 farklı gelişme döneminin ayırt edildiği görülmektedir ki, bunlar: (1) 1945-1979 dönemi, (2) 1980-2004 dönemi ve (3) 2005-2015 dönemidir. Burada söz konusu dönemlerin Bekaroğlu ve Yavan'ın (2013), Türk coğrafyacılarının takip ettiği Batılı coğrafya okullarını analiz ettiği çalışmada yaptıkları dönemlendirme ile uyumlu olduğu ortaya çıkmaktadır. Şekil 3'te görüldüğü gibi, 1945-1979 döneminde coğrafyacılar 16 makale yayınlarken, 1980-2004 arasında bu sayı 28'e yükselmiştir. Asıl önemli gelişme 2005 sonrası yaşanmıştır ki, söz konusu dönemde coğrafyacılar yılda 27,4 makale üreterek toplamda 274 makale yayınlamışlardır. Bu durum son 10 yılda önceki döneme göre 9 katlık bir artışa işaret etmektedir.

Yayın sayısının disiplinin iki ana alt dalı olan fiziki ve beşeri coğrafyaya göre nasıl bir gelişme ve farklılaşma gösterdiğine bakıldığında, 1980'li yıllara kadar yayınlanan tüm makalelerin %75'i fiziki coğrafya alanında iken, beşeri coğrafyanın ¼'lük paya sahip olduğu görülmektedir. 1980-2004 arasında ise yayınlanan 28 makalenin 26 tanesi fiziki coğrafya konusundadır. Sayılar küçük de olsa, bu durum 2000'li yılların başına kadar uluslararası yayınlar konusunda fiziki coğrafyanın beşeri coğrafyadan çok daha iyi bir performans gösterdiğini ve disipline egemen olduğuna işaret etmektedir. Bu bulgu, Türk coğrafyasının kuruluşundan 1990'ların sonuna kadar fiziki coğrafyanın disipline hakim olduğunu ortaya koyan Bekaroğlu

ve Yavan (2013, 2018), Bekaroğlu ve Sarış (2017) ve Yazan ve Bekaroğlu (2018) tarafından ortaya konulan sonuçları doğrulamaktadır. Türk coğrafyasında uluslararası yayın performansı konusunda esas büyük değişimin yaşandığı 2005 yılı sonrasında ise, coğrafyacılar tarafından basılan 274 makalenin %65'i (178 makale) fiziki coğrafya alanında yayınlanırken, 96 tanesi yani %35'i beşeri coğrafya alanında yayınlanmıştır⁷ (Şekil 4). Fiziki coğrafyacılar özellikle uluslararası işbirlikleri ve/veya bağlantıları sayesinde son 10 yılda yurtdışı yayın sayısında büyük bir artış yakalamıştır. Ayrıca 2005 sonrasındaki fiziki coğrafya makalelerinde en öne çıkan bir başka husus da, yaklaşık yarısının (%41) sadece üç kişi tarafından (Demir, Erginal ve Türkeş) yayınlanmış olmasıdır. Bu iki husus fiziki coğrafya içindeki gelişmenin bir yandan çok fazla aktör bağımlı ve bireysel çabayla ilişkili olduğunu, öbür yandan işbirliklerine dayalı bir şekilde uluslararasılaşmaya başladığını ortaya koymaktadır ki, bu saptama Bekaroğlu ve Sarış'ın (2017) sonuçları ile örtüşmektedir.

Şekil 4: Türk Coğrafyasında 70 Yılda Üretilen SCI-SSCI İndeksli Makalelerin Fiziki ve Beşeri Coğrafya Alanına Göre Yıllar İtibariyle Dağılımı

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Öte yandan beşeri coğrafyanın ise son 10 yıllık dönemde geçmişe nazaran muazzam bir performans gösterdiği ve disiplinin hemen hemen yarı ortağı konumuna yükseldiği açıkça görülmektedir. Sosyal bilimler kampında yer alan beşeri coğrafyadaki araştırmaların bağlam bağımlı doğası olması, yerelliğe dayalı, tarihsel koşulları içeren, çoğu zaman sübjektif algıları yaslanan toplumsal bir yapıya sahip olması, hem okuma hem de yazmada ileri düzey İngilizce dil yeterliliği gerektirmesinden dolayı bu alanda uluslararası indeksli dergilerde yayın yapmanın oldukça güç olduğu dikkate alınır, beşeri coğrafya alanında yayın sayısının çok büyük bir artış yakalaması oldukça dikkat çekici bir gelişmedir. Ancak bu gelişmenin arkasında yatan en önemli gerçeklerden biri de, beşeri coğrafya alanında yapılan yayınların %60'ının coğrafya eğitimi⁸ konusunda olması, pür beşeri coğrafyanın payının %40'lar civarında olmasıdır. Beşeri coğrafya alanında meydana gelen bu büyük atılım, 2000'li yıllardan itibaren fiziki coğrafyanın disiplin içindeki ağırlığını yitirdiğini, disiplinin tek kültürden iki kültürcü bir yapıya doğru evrildiğini (Yazan ve Bekaroğlu, 2018), beşeri coğrafyanın giderek Neo-Kantist sentezci bölgesel coğrafya paradigmasını terk ederek çok paradigmatlı çağdaş Anglo-Amerikan pratiğini benimsediğini (Bekaroğlu ve Yavan, 2013, 2018) ve böylece sosyal bilimler ailesine girmeye başladığını (Özgür, 2018) ortaya koymaktadır.

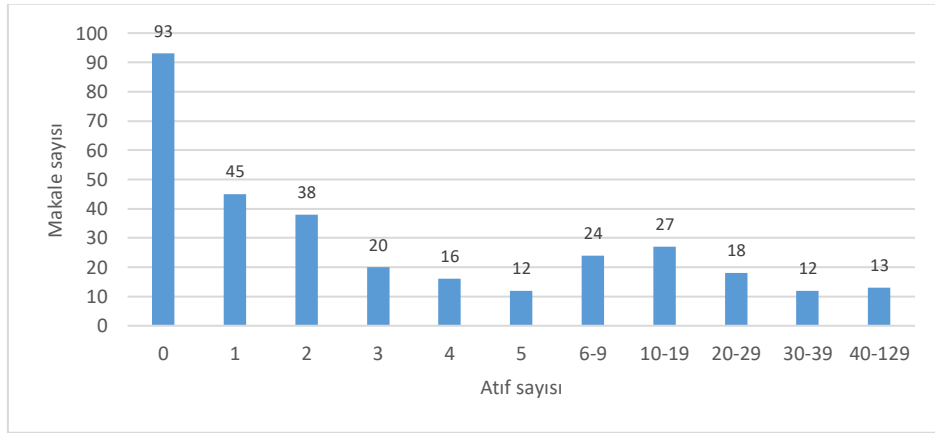
(2) Atıflar: Türk coğrafyacıları ne kadar atıf alıyor?

Coğrafyacılar indeksli dergilerde yayınladıkları makalelerine toplam 2515 atıf almışlardır. Ancak coğrafyacıların 1945-2015 arasındaki 70 yıllık dönemde yayınladığı 318 makalenin 93 tanesi (%29) hiç atıf almamış, 45 tanesi (% 14) ise sadece 1 atıf

⁷ Esasında iki alt disiplinin yani fiziki ve beşeri coğrafyanın yayın yapma doğası ve pratiklerinin birbirinden çok farklı olduğu bilinmektedir (Ferguson, 2003; Johnston, 2003; Viles, 2005). Fen bilimleri kampında yer alan fiziki coğrafyanın yayın yapma pratikleri tıp, mühendislik ve temel bilimler alanlarına çok benzeyen bir örüntü göstermektedir. Bu alanın teknik yapısı nedeniyle gerek dil yeterliliği sorunları gerekse diğer zorluklar görece daha kolay aşılmaktadır. Oysa sosyal bilimler kampında yer alan beşeri coğrafya tıpkı diğer sosyal bilimler gibi bir yayın yapma pratiğine sahiptir. Bu bağlamda iki bilim alanını birbiriyle kıyaslamak biraz armutlarla elmaları toplamak gibidir. Zira WoS'un iki disiplini farklı indekslerde (yani fiziki coğrafyayı SCI indeksinde, beşeri coğrafyayı ise SSCI indeksinde) taraması bunun açık örneğidir. Dahası, örneğin Türkiye, 2015 yılında fiziki coğrafyanın içinde yer aldığı SSCI fen bilimleri indeksinde toplam 34338 yayın yapmışken, beşeri coğrafyanın içinde yer aldığı SSCI sosyal bilimler indeksinde sadece 3380 yayın yapmıştır. Bu çok basit ve kaba bir gösterge bile (iki indeks arasında yaklaşık 10 katlık fark vardır) iki disiplinin birbirinden çok farklı kamplarda ve farklı yayın pratikleri olduğunu ortaya koymaktadır. İki disiplinin farklılığı aslında Snow'un ifadesiyle "iki kültür" tartışmasına coğrafyanın çok iyi bir örnek olduğunu da göstermektedir (Anlı, 2017).

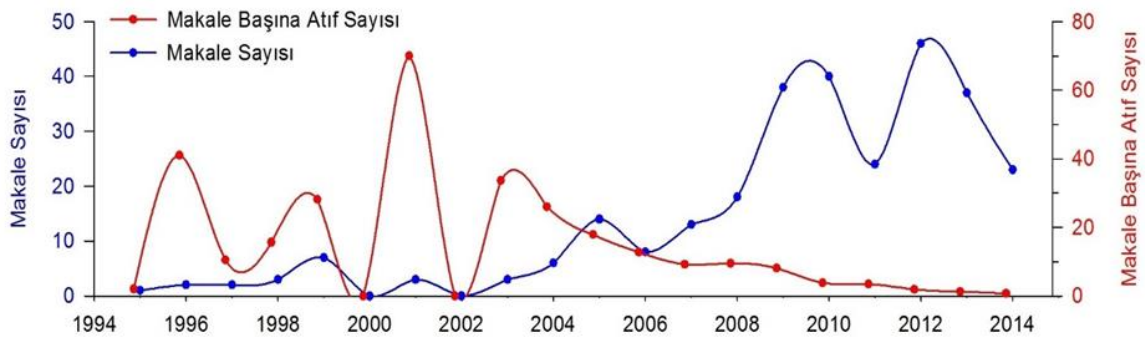
⁸ Çalışmada coğrafya eğitime ilişkin makaleler beşeri coğrafya içerisinde değerlendirilmiştir. Bunun temel nedeni, gerek coğrafya eğitimi dergilerinin gerekse eğitim çalışmalarının beşeri coğrafyanın yer aldığı SSCI indeksinde taranmasıdır. İkinci neden ise, eğitime ilgili çalışmaların konusal bakımından beşeri coğrafyanın kapsamına girmesidir.

almıştır (Şekil 5). Şekil 6’da görüldüğü üzere, örneğin 1995-2004 arasında makale başına düşen atıf sayısı 23 iken, 2005-2015 döneminde bu sayı 3 kat azalarak 8’e inmiştir. Bu durum 2005 sonrası yayınlanan makalelerin çoğunun ya hiç atıf almadığını ya da çok az atıf aldığını ve yayınların kalitesinde büyük düşüş olduğunu açıkça göstermektedir.

Şekil 5: Türk Coğrafyasında 1945-2015 Döneminde Üretilen Uluslararası İndeksli Makalelerin Atıf Örüntüsü

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Şekil 6: Türk Coğrafyasında 1995-2015 Döneminde Üretilen Uluslararası İndeksli Makalelerin Sayısı ve Makale Başına Düşen Atıf Sayısının Zamansal Değişimi

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Gerçekten de Şekil 6 incelendiğinde, 2005 sonrası uluslararası yayınlara verilen çeşitli destekler ve teşvikler sonucu tüm Türkiye’de görülen yayın artışı coğrafya alanında da kendini göstermiş ve coğrafyacılar eskisine oranla çok daha fazla yayın yapmışlardır. Ancak yapılan yayınların niteliği ve atıf alma düzeyi eskisine göre tıpkı Şekil 2’deki Türkiye’nin atıf örüntüsünde olduğu gibi tam tersi yönde negatif bir durum göstermiş ve yayınlanan makale sayısı ile alınan atıf sayısı arasındaki makas açılmıştır. Bu sonuç yani atıf alma oranındaki dramatik düşüş, Türk coğrafyacıların bastığı araştırmaların uluslararası coğrafyanın araştırma gündemi, paradigması ve pratiği ile çok iyi örtüşmediğini, Türk coğrafyacıların kendine has gündemleri ve odağı olduğunu ve evrensel coğrafya bilimini etkileyecek kalitede yayınlar yapamadıklarına işaret etmektedir. 2005 öncesi yapılan yayınların ülke ortalamasının üzerinde oldukça yüksek atıf alması (Bkz. Yavan, 2005a), ‘yayınla ya da yok ol’ baskısı olmadan yapılan yayınların ne denli nitelikli ve etkili olduğunu ortaya koyarken, son dönemde yapılanların daha çok zaruret-zorunluluk (yayın çıkarma!), atama-yükselme kaygısı ve her ne pahasına olursa olsun indekse girme takıntısıyla (indeks fetişizmi!) ilişkili olduğunu da göstermektedir.

(3) Dergiler: Türk coğrafyacıları hangi dergilerde daha sık yayın yapıyor?

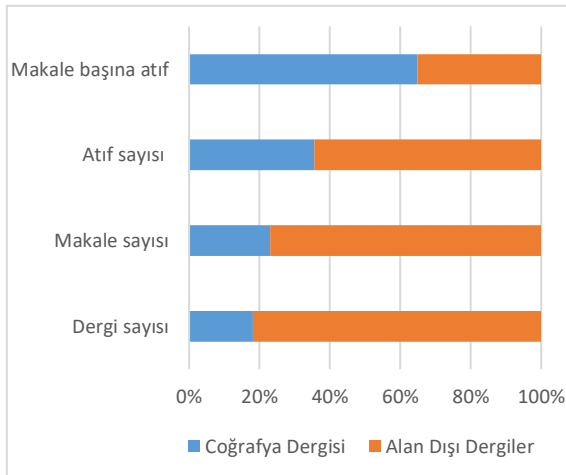
70 yılda coğrafyacılar toplam 110 farklı indeksli dergide yayın yapmışlardır. Ancak bunların sadece 20 tanesi “coğrafya dergisi” iken, 90 tanesi “alan/dişin dışı dergi”dir (Tablo 2). Disiplindeki her 10 coğrafyacıdan 8’i etki faktörü çok düşük; çoğu Hindistan, Nijerya ve Bulgaristan gibi gelişmekte olan ülkelerde basılan, yayın yapılması kolay ve hemen hiç atıf almayan coğrafya dışı dergilerde yayın yapmışlardır (Tablo 3 ve 4, Şekil 8). Böylece coğrafyacılar uluslararası alanda yayınladıkları makalelerinin %77’sini disiplinin kendi dergilerinde değil, coğrafya/alan dışı diğer bilimlerin indeksli dergilerinde basmışlardır ki (Şekil 7), bu durum oldukça çarpık bir yapıya işaret etmektedir. Bir coğrafyacı uluslararası

alanda kendi dergileri dururken, neden alanı dışındaki dergilerde yayın yapar? Daha prestijli olduğundan mı? Daha fazla atıf almasından mı? Yoksa kendi alanındaki uzmanlık dergilerinde yayın yapmak daha zorken, diğer bilimcilerle “işbirliği” yaparak daha kolay yayın yapmak için mi? Ampirik bulgular, coğrafyacıların makalelerinin sadece 1/5’inin kendi alanındaki dergilerde yayınladığını ortaya koyarken, bu dergilerde yayınlanan makalelerin toplam atıfların hemen hemen yarısını aldığını göstermektedir. Nitekim coğrafya dergilerinde yayınlanan makale başına düşen atıf sayısı 12,2 iken, coğrafya dışındaki alan dergilerinde bu sayı sadece 6,6’dır (Tablo 2, Şekil 7).

Tablo 2: Türk Coğrafyacılarının 1995-2015 Döneminde İndeksli Yayın Yaptığı Dergilerin Alanlara Göre Ayrımı

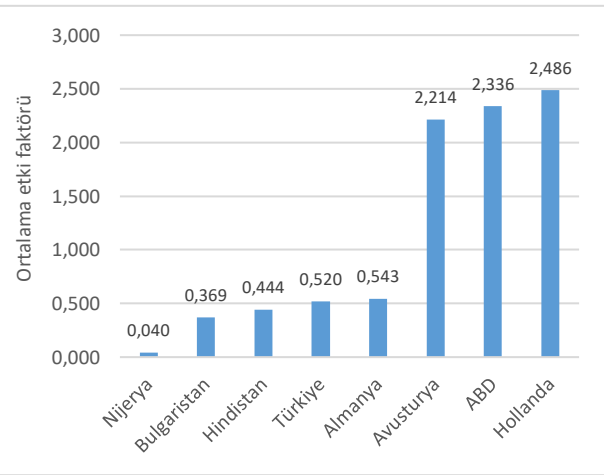
Dergiler	Dergi sayısı	Makale sayısı	Atıf sayısı	Makale başına atıf
Coğrafya Dergisi	20	73	895	12,2
Alan Dışı Dergiler	90	245	1620	6,6
Toplam	110	318	2515	7,9

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Şekil 7: Türk Coğrafyacılarının 1995-2015 Döneminde İndeksli Yayın Yaptığı Dergilerin Alanlara Göre Ayrımı

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Şekil 8: Türk Coğrafyacılarının 1995-2015 Döneminde En fazla İndeksli Yayın Yaptığı 20 Derginin Etki Faktörüne Göre Ayrımı

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Tablo 3: Türk Coğrafyacılarının En Fazla Yayın Yaptığı İlk 20 SCI-SSCI İndeksli Coğrafya Dergisi (1945-2015)

Coğrafya dergileri	Bilim alanı	Derginin ülkesi	Derginin etki faktörü*	Makale sayısı	Atıf sayısı	Makale başına atıf
Geomorphology	FC**	Hollanda	0.892	11	101	9,2
Quaternary Science Reviews	FC	İngiltere	5.463	11	197	17,9
Quaternary International	FC	İngiltere	2.446	10	74	7,4
Global and Planetary Change	FC	Hollanda	4.483	6	159	26,5
Journal of Coastal Research	FC	ABD	0.755	6	19	3,2
Journal of Geography	BC***	ABD	0.895	5	8	1,6
Zeitschrift Fur Geomorphologie	FC	Almanya	0.751	5	14	2,8
Geodinamica Acta	FC	İngiltere	1.390	3	56	18,7
European Planning Studies	BC	İngiltere	1.147	2	6	3,0
Geografiska Annaler Series A-Physical Geography	FC	ABD	1.593	2	30	15,0
Journal of Quaternary Science	FC	ABD	3.317	2	51	25,5
Mountain Research and Development	FC	ABD	1.061	2	4	2,0
Acta Geographica Slovenica-Geografski Zbornik	FC	Slovenya	0.554	1	1	1,0
Geographical Review	BC	ABD	0.627	1	4	4,0
Holocene	FC	İngiltere	3.729	1	129	129,0
Journal of Glaciology	FC	İngiltere	3.305	1	12	12,0
Journal of Historical Geography	BC	İngiltere	0.831	1	4	4,0
Landscape Ecology	FC	Hollanda	4.044	1	56	56,0
Population Space and Place	BC	ABD	2.471	1	0	0,0
Quaternary Research	FC	ABD	3.016	1	36	36,0
Toplam	20	-	2.881	73	961	18,7

*Dergilerin etki faktörü 2015 yılı itibarıyla olan durumu göstermektedir.

** FC: Fiziki Coğrafya, *** BC: Beşeri Coğrafya

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Tablo 4: Türk Coğrafyacılarının En Fazla Yayın Yaptığı İlk 20 SCI-SSCI İndeksli Alan Dışı Dergiler (1945-2015)

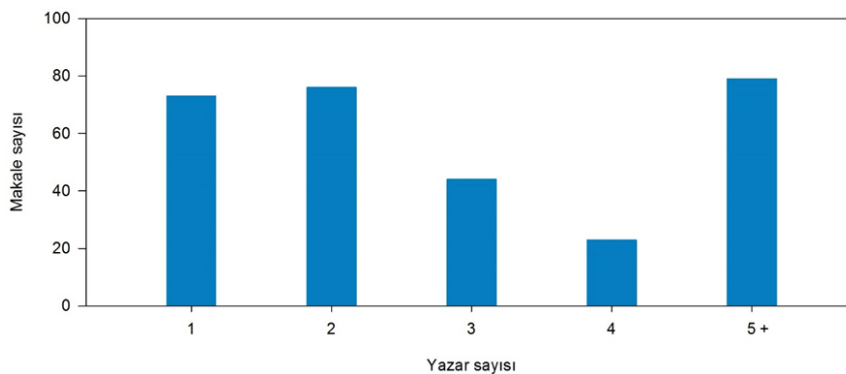
Alan dışı dergiler	Ülkesi	Derginin etki faktörü***	Makale sayısı	Atıf sayısı	Makale başına atıf
Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri	Türkiye	0,292	22	4	0,2
Fresenius Environmental Bulletin	Almanya	0,543	13	39	3,0
Journal of Environmental Biology	Hindistan	0,838	13	40	3,1
International Journal of Climatology	ABD	3,782	10	198	19,8
Scientific Research and Essays*	Nijerya	Atıldı*	9	8	0,9
Environmental Monitoring and Assessment	Hollanda	1,911	8	31	3,9
Turkish Journal of Earth Sciences	Türkiye	1,734	8	62	7,8
Ekoloji	Türkiye	0,681	7	10	1,4
Theoretical and Applied Climatology	Avusturya	2,214	7	83	11,9
Anthropologist*	Hindistan	Atıldı*	6	3	0,5
Bilig	Türkiye	0,081	5	1	0,2
Sedimentary Geology	Hollanda	2,223	5	59	11,8
Environmental Earth Sciences	ABD	1,751	4	5	1,3
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Türkiye	0,315	4	1	0,3
Milli Folklor	Türkiye	AHCI**	4	0	0,0
African Journal of Agricultural Research*	Nijerya	Atıldı*	3	1	0,3
Environmental Geology	ABD	1,078	3	24	8,0
International Journal of Sustainable Development and World Ecology	ABD	1,476	3	12	4,0
Journal of Environmental Protection and Ecology	Bulgaristan	0,369	3	1	0,3
Tectonophysics	Hollanda	3,325	3	78	26,0
Toplam	-	1,333	140	660	5,2

* Bu dergilerin WoS tarafından konulan kalite standartlarını veya etik standartları ya da alanındaki bilimsel kriterleri sağlamadığı için bir süre tarandıktan sonra indeksten atılan dergilerdir.
** AHCI indeksindeki dergilerin etki faktörü bu sanat ve beşeri bilim alanının farklı atıf örüntüleri sebebiyle hesaplanmamaktadır.
***Dergilerin etki faktörü 2015 yılı itibarıyla olan durumu göstermektedir.
Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Bu durum açıkça coğrafyacıların etki faktörü yüksek, kaliteli ama yayın yapılması görece zor olan disiplin dergileri yerine düşük etki faktörlü, yayın yapılması göreceli olarak kolay olan interdisipliner/uzmanlık dışı dergilere yöneldiklerini göstermektedir. Burada, ayrıca coğrafyacıların son yıllarda Türkçe yayınlanan indeksli dergilerde de yoğun olarak yayın yaptığı görülmektedir ki, bu dergilerin de çoğu düşük etki faktörlü alan dışı dergiler olup, buradaki çoğu makalenin de hiç atıf almadığı görülmektedir. Kuşkusuz bu durum sadece coğrafyacılar ve coğrafya disiplini için değil, diğer birçok alan için de geçerli bir olgudur. Böyle bir durumun ortaya çıkmasında özellikle atama-yükseltme kriterlerinin ve indeksli yayınlara gerek TÜBİTAK UYB tarafından gerekse üniversitelerin kendi bütçelerinden verilen teşviklerin etkili olduğu görülmektedir.

(4) Yazarlar: Uluslararası alanda en üretken coğrafyacılar kimlerdir?

Yazarların dağılımı bakımından, coğrafyacıların 1945-2015 arasında yayınlanan 318 makalesinin ¾'ü ortak/çok yazarlı iken, ¼'ü tek yazarlıdır (Şekil 9). Fiziki coğrafya alanında yayınlanan makalelerin ortalama 3 yazardan oluştuğu ve önemli bir bölümünün yabancı ortaklı olduğu dikkati çekerken, beşeri coğrafyada tam tersi bir eğilim söz konusudur. Beşeri coğrafya çalışmalarının büyük çoğunluğu 1 veya 2 yazarlı iken, fiziki coğrafya makalelerinin çoğu 3'den fazla yazarlıdır.

Şekil 9: Türk Coğrafyacılarının İndeksli Yayınlarının Yazar Sayısı Bakımından Dağılımı

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

İndeksli dergilerde 10'dan fazla yayını olan 7 coğrafyacı (T. Demir, A. E. Erginal, M. Türkeş, O Erol, İ. Kayan, U. Doğan ve A. Demirci) bulunurken, bunların biri hariç (A. Demirci -ki o da coğrafya eğitimcisidir-) hepsinin fiziki coğrafyacı olduğu dikkati çekmektedir (Tablo 5). Bu 7 coğrafyacı toplamda 114 yayın yaparak coğrafyacıların yazdıkları toplam indeksli makalelerin %36'sını oluşturmaktadırlar. Beşeri coğrafyada hiçbir yazar 5'ten fazla yayına sahip değildir. Bu durum, fiziki coğrafya ile beşeri coğrafyanın ve hatta coğrafya eğitiminin yayın örüntüsünün birbirlerinden çok farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan fiziki coğrafyada yayınlanan makalelerin önemli bir bölümünün yabancı yazarlarla ortak şekilde yapıldığı bir başka dikkati çeken husustur. Nitekim Türk fiziki coğrafyacıların en fazla atıf alan makaleleri esasında yabancılar tarafından yazılmıştır ve Türk coğrafyacılar bu yayınlarda ilk sıralarda değildir. Örneğin 20'den fazla atıf alan 37 indeksli fiziki coğrafya makalesinin sadece 7 tanesinde Türk coğrafyacılar ilk yazar (M. Türkeş, T. Demir, M. Karabıyıkoglu ve İ. Atalay) iken, geri kalan 30'unda yabancılar ilk sıralarda yer alıp, Türkler en sonlarda yer almaktadır.⁹ Dolayısıyla bu makaleler Türk coğrafyacılarla işbirliği içinde yazılmış gibi gözükmeyle birlikte, aslında makaleler çok büyük ölçüde yabancıların çalışması şeklinde olup, Türk coğrafyacıların temelde çalışma sahasının yerel sahibi ve lojistik sağlayıcısı konumunda olduğu görülmektedir.

Tablo 5 incelendiğinde, fiziki coğrafyada makale başına atıf oranları oldukça yüksek iken, bu oran beşeri coğrafyada orta düzeyde, ancak coğrafya eğitimi alanında çok düşük seviyededir. Coğrafya eğitimi alanındaki makalelerin çoğu hemen hiç atıf almamıştır. Öte yandan 2004 öncesinde beşeri coğrafya alanında (coğrafya eğitimi de dâhil) yayını olan tek kişi – Tümertekin- varken ve geri kalan kişiler tümüyle fiziki coğrafyacı iken (Bkz. Yavan, 2005a), 2005 sonrası bu durum köklü bir değişime uğramış ve beşeri coğrafyacılar ve onun bir alt dalı olarak kabul edilen coğrafya eğitimcileri uluslararası literatüre katkı yapmaya başlamışlardır.

Disiplinin alt dalları	Sıra	Yazar adı*	Üniversite**	Makale Sayısı***	Atıf sayısı****	Makale başına atıf
Fiziki Coğrafya	1	Demir, T	Harran	26	563	21,7
	2	Erginal, E	Ardahan	24	65	2,7
	3	Türkeş, M	Çanakkale	23	465	20,2
	4	Kayan, İ	Ege	10	289	28,9
	5	Erol, O	Ankara	10	138	13,8
	6	Doğan, U	Ankara	10	56	5,6
	7	Efe, R	Balıkesir	8	68	8,5
	8	Karaburun, A	Fatih	8	28	3,5
	9	Erlat, E	Ege	7	155	22,1
	10	Ertek, A	İstanbul	7	28	4
Beşeri Coğrafya	1	Akbulak, C	Çanakkale	5	20	4
	2	Kaya, İ	Dicle	3	7	3,5
	3	Gümüştü, O	Çankırı	3	5	1,7
	4	Tümertekin, E	İstanbul	3	0	0
	5	Karakuyu, M	Fatih	3	0	0
	6	Arı, Y	Balıkesir	2	20	10
	7	Yavan, N	Ankara	2	5	2,5
	8	Aliağaoğlu, A	Balıkesir	2	2	1
	9	Uğur, A	Pamukkale	2	2	1
	10	Yüceşahin, M; Özgür, E.M	Ankara	1	0	0
Coğrafya Eğitimi	1	Demirci, A	Fatih	11	29	2,6
	2	Aydın, F	Karabük	7	9	1,3
	3	İncekara, S	Fatih	5	2	0,4
	4	Kaya, M.F	Siirt	4	0	0
	5	Öcal, A	Gazi	3	22	7,3
	6	Demirkaya, H	Akdeniz	3	0	0
	7	Çetin, T	Gazi	3	0	0
	8	Karakuş, U	Gazi	2	6	3
	9	Geçit, Y	Rize	2	0	0
	10	Özgen, N	Ankara	2	0	0

* Yazarların alanlara göre ayrılmasında yayın yaptığı derginin bulunduğu indeksler (SCI-Fiziki Coğrafya, SSCI-Beşeri Coğrafya ve Coğrafya Eğitimi) esas alınmıştır.
 ** Bazı yazarların üniversitelerinin belirlenmesinde ya en çok yayın yaptığı ya da en son çalıştığı kurum esas alınmıştır.
 *** 2015 yılının başı itibarıyla WoS veri tabanına göre SCI, SSCI ve AHCI indekslerinde taranan dergilerde yer alan makale sayıdır.
 ****Atıf sayısı, yazarların tüm yayınlarına yapılan atıfları değil, yazarların SCI, SSCI ve AHCI indekslerinde taranan dergilerde yer alan makalelerine yapılan atıfları kapsamaktadır. Eğer bir makale çok yazarlı ise bu durumda makalenin aldığı atıf sayısı yazar sayısına bölünmemiştir. Bu durumda çok yazarlı makalelerde yazarın makaleye katkısı çok küçük bile olsa eğer adı yer alıyorsa makalenin aldığı tüm atıf yazarın hanesine yazılmıştır. Kuşkusuz bu durum tek yazarlı makalelerin yaygın olduğu beşeri coğrafya alanı için dezavantaj getirmektedir.
 Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

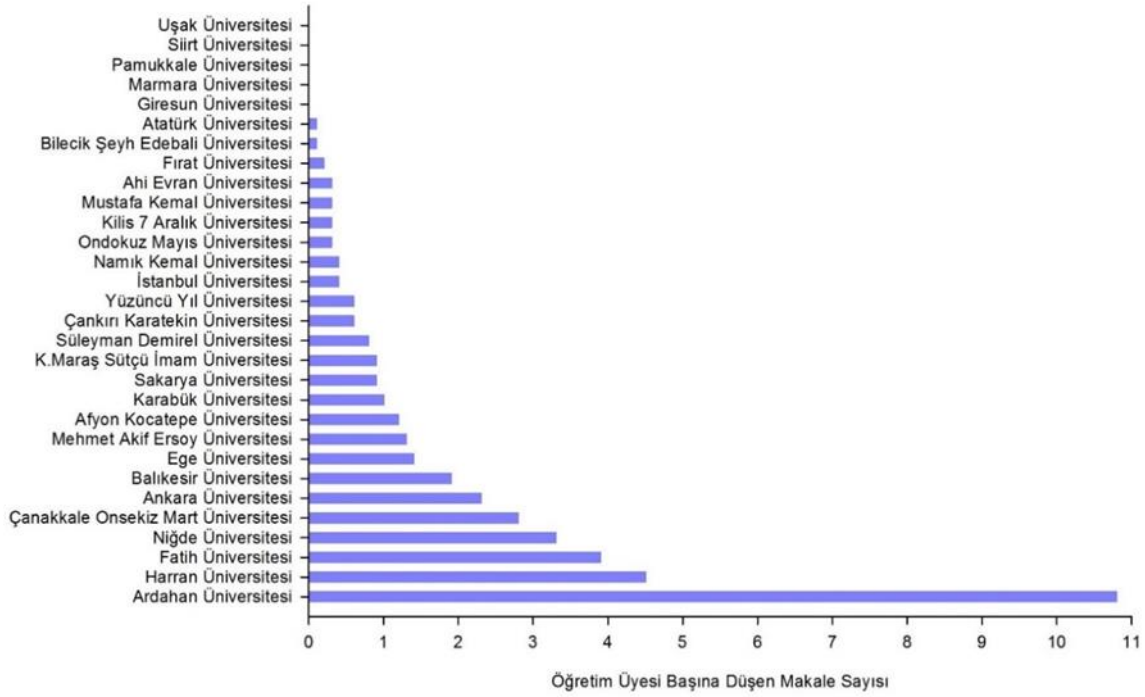
⁹ Sayfa sınırlamasından dolayı sözkonusu makalelerin tüm detaylarını içeren tabloları vermek mümkün olamamıştır.

¹⁰ Sayfa sınırlamasından dolayı indeksli dergilerde yayın yapan diğer tüm yazarların bilgisini içeren tabloları vermek mümkün olamamıştır.

(5) Bölüm Sıralamaları: Türkiye'deki coğrafya bölümlerini nasıl sıralayabiliriz?

Bu çalışmanın en önemli çıktılarından biri, Türkiye'deki coğrafya bölümlerini uluslararası yayın performansı bakımından ilk kez sıralamaya tabi tutmasıdır. Türkiye'de 2015 yılı itibarıyla faal olan ve lisans düzeyinde öğrencisi olan 30 aktif coğrafya bölümünün¹¹ kıyaslandığı bu çalışmada, 3 farklı performans parametresi (*sayı-volume*: toplam makale sayısı; *etki-impact*: öğretim üyesi başına makale sayısı; *nitelik-quality*: öğretim üyesi başına atıf sayısı) kullanılarak yapılan analizler sonucu beklenenin aksine çarpıcı sonuçlar ortaya çıkmıştır (Şekil 10, 11, 12 ve Tablo 6). Buna göre Şekil 10 ve Tablo 6 incelendiğinde en azından 4 önemli sonuç saptanabilir:

- İlk olarak 6 üniversitenin coğrafya bölümü (Ardahan, Harran, Fatih¹², Ankara, Çanakkale, Balıkesir, Ege) sıralamalar değişmekle birlikte hem sayı hem etki hem de nitelik göstergesi açısından en üst sıralarda yer almaktadır.
- İstanbul, Atatürk ve Fırat gibi eski ve köklü, görece büyük bölümler ilk 10 sıralama içerisinde yer almamaktadır. Bu bölümler öğretim üyesi başına düşen indeksli makale sayısı bakımından sırasıyla 17., 23. ve 25. sıralarda bulunmaktadır.
- Oldukça yeni olmalarına rağmen Ardahan, Niğde ve Karabük gibi üniversitelerin coğrafya bölümleri ön sıralarda yer almaktadır.
- Marmara ve Uşak coğrafya bölümleri gibi görece büyük ve eski bölümler hiçbir indeksli yayına sahip olmamaları nedeniyle sıralamada en sonlarda yer almaktadırlar.

Şekil 10: Türkiye'deki Coğrafya Bölümlerinin Öğretim Üyesi Başına Düşen SCI-SSCI İndeksli Makale Sayısı Bakımından Sıralaması

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Bu bulgular, Türk coğrafyasında geleneksel merkez-çevre örüntüsünün değiştiğini göstermektedir. Yavan'ın (2005a) çalışmasında 1945-2004 arasında yapılan indeksli yayınların % 90'ı İstanbul, Ankara ve İzmir'deki coğrafya bölümleri tarafından yapılmışken, bu çalışmanın bulguları 2005 sonrasında yayınların sadece %20'sinin bu üç büyük şehirdeki eski bölümler tarafından üretildiğini göstermektedir. Buna göre, 2000'li yıllarda Anadolu'da faaliyete geçen yeni coğrafya bölümlerinin merkezdeki eski bölümlerden görece daha iyi performans gösterdiği çarpıcı biçimde ortaya çıkmaktadır. Bu

¹¹ Bu bölümde sadece coğrafya bölümleri dikkate alınmış, coğrafya öğretmenliği/eğitimi bölümleri kapsam dışında tutulmuştur.

¹² Fatih üniversitesi, 2016 yılında KHK ile kapatılmıştır. Dolayısıyla bu üniversite şuan varolmamakla birlikte, bu makalenin 1945-2015 yılına kadar olan tüm coğrafyacıları ve coğrafya bölümlerini kapsamı ve söz konusu üniversitenin coğrafya bölümünün SCI-SSCI indeksinde makaleleri olması nedeniyle çalışmaya ve sıralamaya dahil edilmiştir.

sonuçlar, çevrede yer alan yeni ve dinamik coğrafya bölümlerinin gelecekte disiplini domine edeceğini; buna karşın büyük, eski ve köklü bölümlerin ise geçmişten gelen “ünlerini” koruyamayabileceğine işaret etmektedir.

Öte yandan bölümlerin sıralanmasında bu veri analizinin sahip olduğu sınırlılıkları da önemle hatırlatmak gerekir. Örneğin Ardahan, Harran ve Çanakkale üniversitelerindeki coğrafya bölümlerinin sıralamada ön plana geçmesi birçok kişi için sürpriz olduğu gibi aslında gerçek durum söz konusu bölümlerin bir bütün olarak, tüm bölüm bazında “nitelikli” araştırma yapmasından kaynaklanmamaktadır. Bu bölümlerin ön sıralarda yer alması hemen tamamıyla her bir bölümde bulunan tek bir kişinin bireysel çabası sonucu ürettiği çok sayıda uluslararası yayın sahipliği ile alakalıdır. Ardahan’da E. Erginal, Harran’da T. Demir ve Çanakkale’de M. Türkeş’in her birinin tek başına 20’den fazla indeksli yayına sahip olması söz konusu bölümlerin sıralamada beklenenin aksine çok öne çıkmasına neden olmaktadır. Nitekim örnek olarak Harran ve Çanakkale üniversitelerindeki öğretim üyelerinin ancak %45’i indeksli yayın yaparken; mesela Ankara ve Balıkesir üniversitelerindeki akademisyenlerin %82’si indeksli yayın yapmıştır. Bölüm bazında düzgün ve sağlıklı karşılaştırmaların yapılabilmesi için bölümlerde bir-iki kişiye bağlı uluslararasılaşmanın değil, bölüm bütünü temsil edebilecek örneklemi mümkün kılan (Mesela Ankara Üniversitesi coğrafya bölümü görece bu çeşitliliği temsil eden iyi bir örnektir) bir uluslararasılaşmanın gerekliliğine ihtiyaç vardır. Bu ve benzer örnekler henüz coğrafya gibi yeni dünyaya açılan ve uluslararasılaşmanın düşük olduğu disiplinlerde bölüm bazında performansı ve niteliği ölçmede “uluslararası yayın” kriterinin bir fikir ve gösterge sunsa da oldukça sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

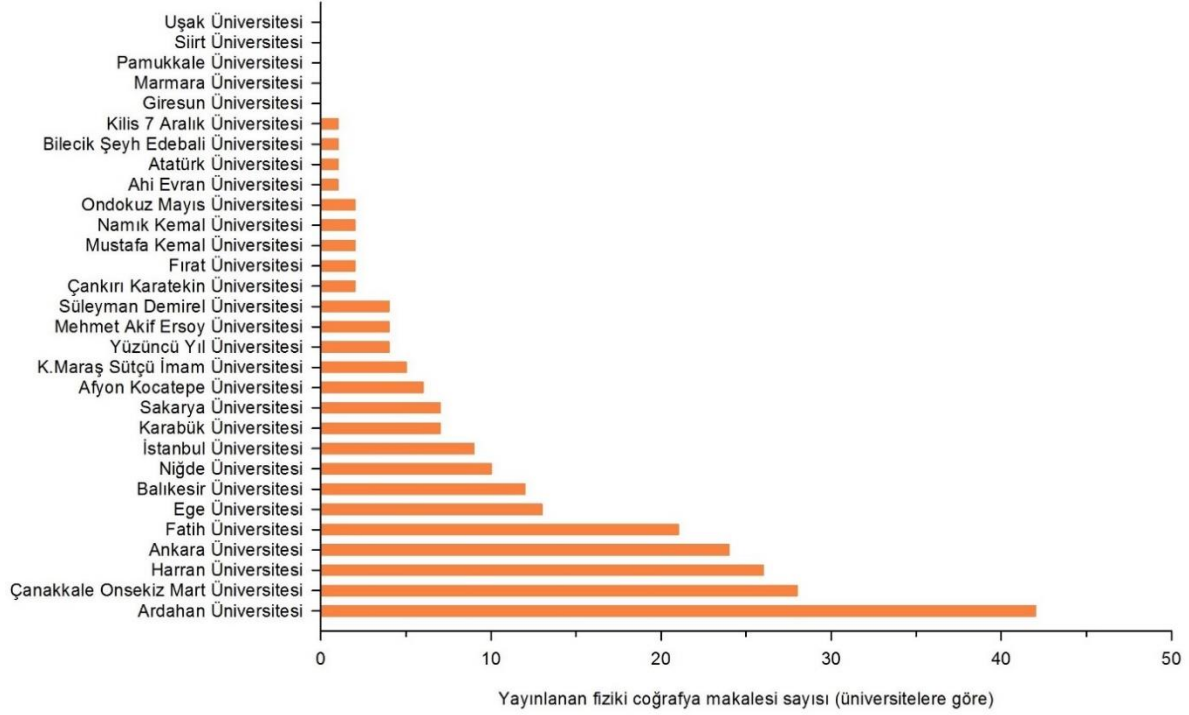
Tablo 6: Türkiye’deki Coğrafya Bölümlerinin SCI-SSCI İndeksli Yayın Performansı Bakımından Sıralaması

Sıra	Üniversiteler	Toplam makale	Öğretim üyesi başına makale	Öğretim üyesi başına
		sayısı	sayısı	atf
1	Ardahan Üniversitesi	43	10,8	118,8
2	Ankara Üniversitesi	30	2,3	13,5
3	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	28	2,8	17,8
4	Harran Üniversitesi (Şanlıurfa)	27	4,5	93,8
5	Fatih Üniversitesi (İstanbul)	27	3,9	3,9
6	Balıkesir Üniversitesi	15	1,9	12,9
7	Ege Üniversitesi (İzmir)	14	1,4	16,2
8	Niğde Üniversitesi	10	3,3	5,3
9	Karabük Üniversitesi	9	1,0	1,0
10	İstanbul Üniversitesi	9	0,4	4,0
11	Sakarya Üniversitesi	7	0,9	1,5
12	Afyon Kocatepe Üniversitesi (Afyon)	6	1,2	19,4
13	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	6	0,9	1,7
14	Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Van)	5	0,6	3,2
15	Çankırı Karatekin Üniversitesi	5	0,6	0,8
16	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (Burdur)	4	1,3	20,0
17	Süleyman Demirel Üniversitesi (Isparta)	4	0,8	1,8
18	Namık Kemal Üniversitesi (Tekirdağ)	2	0,4	0,2
19	Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Samsun)	2	0,3	0,5
20	Mustafa Kemal Üniversitesi (Hatay)	2	0,3	0,1
21	Fırat Üniversitesi (Elazığ)	2	0,2	0,2
22	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	1	0,3	0,0
23	Ahi Evran Üniversitesi (Kırşehir)	1	0,3	3,3
24	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	1	0,1	0,3
25	Atatürk Üniversitesi (Erzurum)	1	0,1	0,3
26	Giresun Üniversitesi	0	0,0	0,0
27	Marmara Üniversitesi (İstanbul)	0	0,0	0,0
28	Pamukkale Üniversitesi (Denizli)	0	0,0	0,0
29	Siirt Üniversitesi	0	0,0	0,0
30	Uşak Üniversitesi	0	0,0	0,0

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

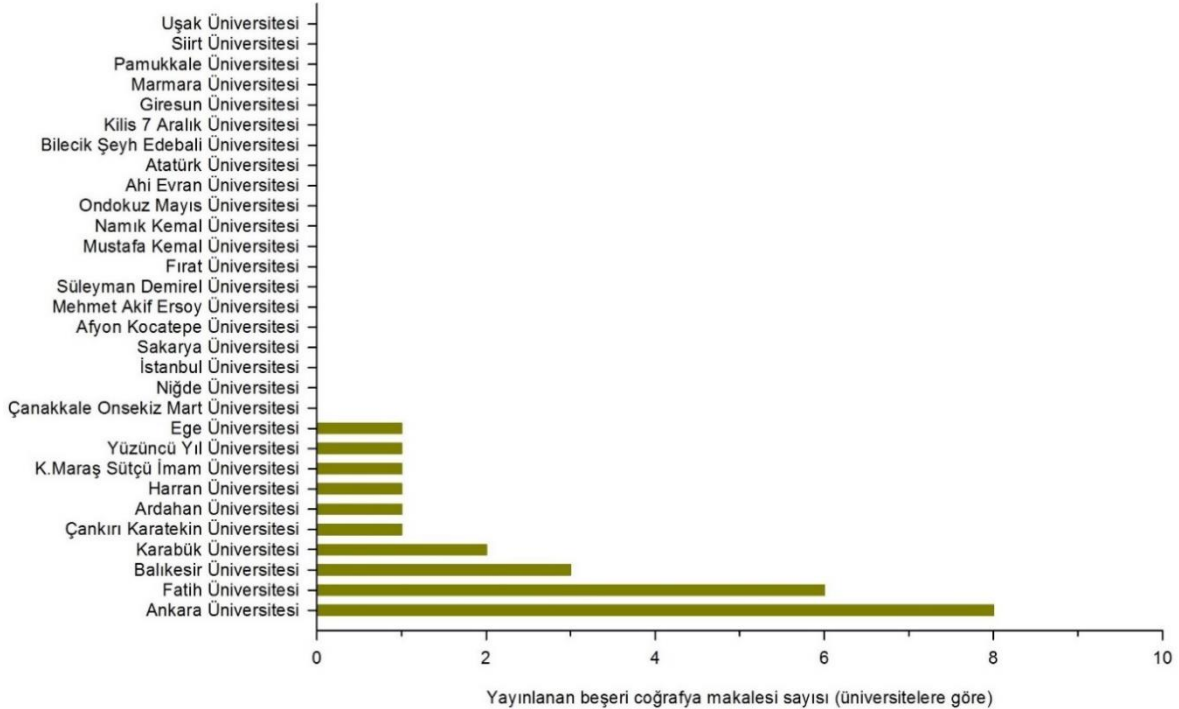
Son olarak, üniversitelerin coğrafya bölümlerini fiziki ve beşeri coğrafya alanına yaptıkları katkı bakımından performansları incelendiğinde, fiziki coğrafya alanında 30 bölümden 25 tanesi yayın yapmışken, beşeri coğrafyada 30 bölümden sadece 10 tanesinin yayını vardır (Şekil 11 ve 12). İki alanın yayın pratiği ve dağılımı üniversitelere göre de farklılaşmaktadır. Nitekim Ardahan, Çanakkale, Harran, Ankara, Fatih ve Ege üniversitelerinin fiziki coğrafyada ön plana çıktığı görülürken, beşeri coğrafya alanında Ankara, Fatih, Balıkesir ve Karabük üniversitelerinin en önde yer aldığı dikkati çekmektedir. Fiziki coğrafyada bölümlerin yayın sayısı bireysel aktörlerin güçlü etkisini dışladığımız da bile oldukça yüksek ve çeşitli görünmektedir. Fiziki coğrafyada yayın pratiğinin tüm Anadolu’ya yayılması durumu yayınların çok ortaklı, arazi çalışması ve işbirliği gerektirmesi gibi durumlarla bağlantılı olduğunu gösterirken; beşeri coğrafyanın yayın örüntüsü bakımından genellikle tek yazarlı olması, yayınların aktörlerin sadece bulunduğu belli merkezlerde yoğunlaşmasına sebep teşkil etmiş olabilir. Nitekim beşeri coğrafyada Ankara Üniversitesi 8 yayın ile beşeri coğrafyanın hemen tüm alanlarını temsil ederken, Fatih ve Karabük üniversitesindeki yayınların çok büyük bölümü coğrafya eğitimi alanındadır. Balıkesir

Üniversitesi'nin beşeri coğrafya çalışmaları da Ankara Üniversitesi gibi pür beşeri nitelik taşıırken, Karabük Üniversitesi'ninki tıpkı Fatih gibi pür coğrafya eğitimi niteliği taşımaktadır.

Şekil 11: Fiziki Coğrafya Alanında Coğrafya Bölümlerinin SCI-SSCI Makale Sayısı Bakımından Performansı

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Şekil 12: Beşeri Coğrafya Alanında Coğrafya Bölümlerinin SCI-SSCI Makale Sayısı Bakımından Performansı

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

(6) Disiplinin Temsili: “Çağdaş coğrafya”yı hangi disiplin temsil ediyor?

Fransız coğrafyacı Pérouse (2012), Türk coğrafyasının durumunu şöyle değerlendirmektedir: “Daralmaya devam eden bir araştırma alanı”, “Fiziki Coğrafyanın egemenliği ve sosyal bilimlere yönelik söylem çekingenliği”, “Uluslararası araştırmalara düşük katılım” ve “Hala çoğunlukla başkaları tarafından yapılan bir coğrafya”. Doktorasını Ankara üzerine yapmış, 20 yıldır Türkiye üzerine yazan, İstanbul’da yaşayan ve İstanbul’un şehir coğrafyasını ele alan çok sayıda önemli eseri olan Pérouse’un (2012) Türkiye’de coğrafyayı “hala çoğunlukla başkaları tarafından yapılan bir bilim” olarak tanımlaması başlangıçta oldukça tuhaf görünmektedir. Ancak bu araştırmanın bulguları Pérouse’un gözlemlerinin halen ne denli haklı olduğunu çarpıcı bir biçimde ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın en önemli sonuçlarından bir diğeri de, yurtdışındaki uluslararası indeksli coğrafya dergilerinde kimlerin yayın yaptığı, bir başka ifadeyle Türk coğrafya disiplinini uluslararası bilim alanında kimlerin temsil etmekte olduğu hususudur. Zira Yavan’ın (2005a: 50) önceki çalışmasının Türk coğrafyasıyla ilgili olarak ortaya koyduğu belki de en önemli sonuç “Uluslararası arenada fiziki coğrafyayı jeologların, beşeri coğrafyayı da şehir ve bölge plancılarının coğrafyacılar tarafından daha fazla temsil ettiği” bulgusuydu. Bu çalışmadan elde edilen bulgular 2005 öncesine nazaran son 10 yılda Türk coğrafyacılarının uluslararası yayın performanslarının ciddi bir artış ve büyüme gösterdiğini ortaya koymakla birlikte, çağdaş Türk coğrafyası maalesef “halen çoğunlukla başkaları tarafından yapılan bir bilim” durumundadır (Bkz. Şekil 13 ve 14).

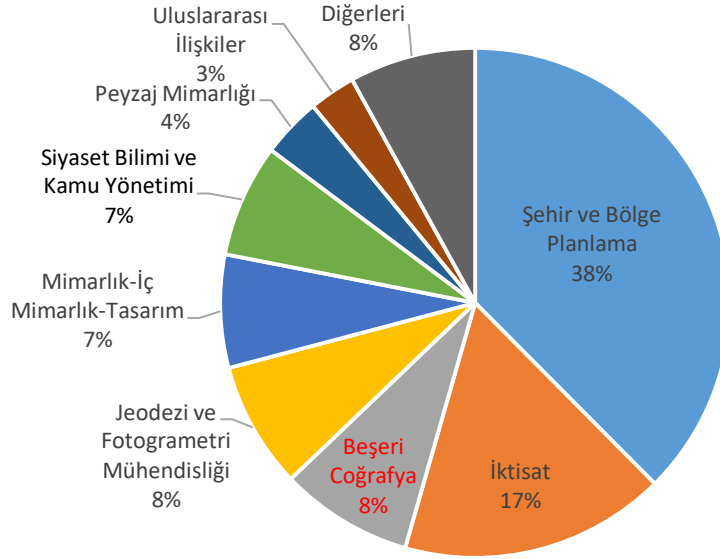
Tablo 7’deki veriler, 1945-2015 arasındaki dönemde SCI indeksli 46 fiziki coğrafya dergisi ile SSCI indeksli 76 beşeri coğrafya dergisinde Türkiye’den toplam 562 makalenin yayınlandığını ve bunun da sadece 71 tanesinin Türkiye’deki coğrafyacılar tarafından yayınlandığını göstermektedir. Buna göre, coğrafya disiplinini temsil eden toplam 122 indeksli (46 fiziki, 76 beşeri) coğrafya dergisindeki Türkiye adresli makalelerin yalnızca %13’ü (71 makale) coğrafyacılar aittir, geri kalan %87’si (491 makale) coğrafyacı olmayanlara aittir. Bir diğer ifade ile coğrafya dergilerinde yayın yapan Türkiyeli akademisyenlerin %87’si coğrafya dışındaki diğer bölümlerde çalışan ve coğrafyacı olmayan akademisyenlerdir. Kuşkusuz bir disiplinin dergisine her alandan, yani disiplin dışından araştırmacılar da yayın yollayabilir ve çalışmasını orada basabilir. Bu giderek çok disiplinli ve interdisipliner hale gelen bilim dünyası için olağan bir durumdur ancak bir disiplinin kendi ana dergilerinde yayın yapanların %87’si başka disiplinden ise bu durum çok ciddi bir sorunu yansıtmaktadır.

Tablo 7: SCI-SSCI İndeksli Fiziki ve Beşeri Coğrafya Dergilerinde Yayınlanan Türkiye Adresli Makalelerin Dağılımı (1945-2015)

Fiziki Coğrafya (FC)			
Dönemler	46 FC Dergisindeki TR Kaynaklı Makale Sayısı	46 FC Dergisindeki Coğrafyacıların Makale Sayısı	Coğrafyacıların Oranı (%)
1945-2004	68	10	14,7
2005-2015	257	41	16,0
Toplam	325	51	15,7
Beşeri Coğrafya (BC)			
Dönemler	76 BC Dergisindeki TR Kaynaklı Makale Sayısı	76 BC Dergisindeki Coğrafyacıların Makale Sayısı	Coğrafyacıların Oranı (%)
1945-2004	36	10	27,8
2005-2015	201	10	5,0
Toplam	237	20	8,4
Coğrafya (FC+BC) Toplamı			
Dönemler	122 Coğrafya Dergisindeki TR Kaynaklı Toplam Makale Sayısı	122 Coğrafya Dergisindeki Coğrafyacıların Toplam Makale Sayısı	Coğrafyacıların Oranı (%)
1945-2004	104	20	19,2
2005-2015	458	51	11,1
Genel Toplam	562	71	12,6

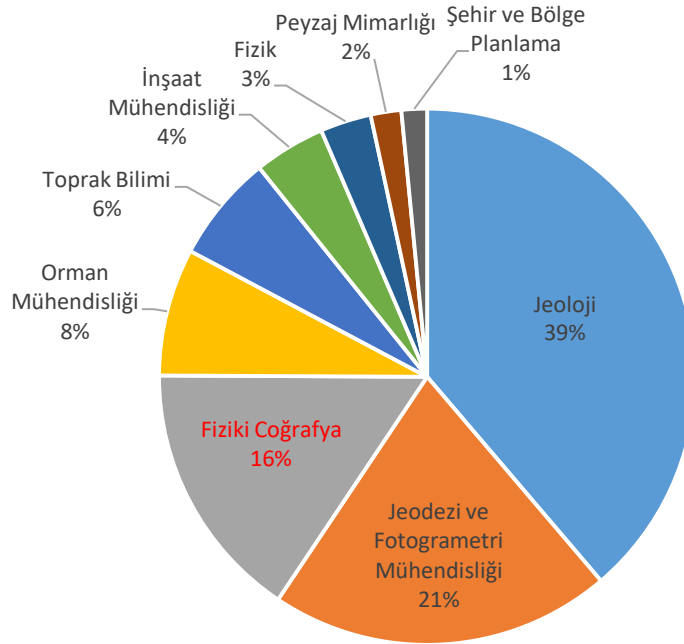
FC: Fiziki Coğrafya, BC: Beşeri Coğrafya, TR: Türkiye
Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Gerçekten de yapılan analizler sonucu Şekil 13 ve 14’te sunulan bulgular açıkça göstermektedir ki, uluslararası beşeri coğrafya dergilerinde Türkiye’den yapılan yayınların sadece %8’ini Türk coğrafyacılar yaparken, geri kalan %92’sini coğrafya dışı bölümlerin yaptığı; özellikle de şehir ve bölge planlama (%38) ve İktisat (%17) gibi sosyal bilim alanındaki disiplinlerden gelen akademisyenlerin beşeri coğrafya alanında etkin olduğu görülmektedir (Şekil 13). 1945-2004 arasında yurtdışındaki beşeri coğrafya dergilerinde coğrafyacılar toplam 10 makale yayınlamışken, 2005-2015 arasında bu sayı yine 10 olmuştur. Yani 2005-2015 döneminde SSCI kapsamındaki 76 beşeri coğrafya dergisinde Türkiye’den 201 makalenin yayınlandığı gözönüne alındığında, bunun sadece 10 tanesini (%5) coğrafyacılar yapmıştır (Tablo 7; Şekil 13). Benzer bir durum fiziki coğrafya alanı için de geçerlidir. Uluslararası indeksli 46 fiziki coğrafya dergisinde Türk coğrafyacıların payı %16 iken, Türkiye’den diğer disiplinlerin, örneğin jeolojinin payı %39, jeodezi ve fotogrametri yani harita mühendisliğinin payı da %21’dir (Şekil 14). Bir diğer ifade ile indeksli fiziki coğrafya dergilerinde 1945-2004 arasında coğrafyacılar 10 makale yayınlamışken, 2005-2015 arasında bu sayı 41’e yükselmiştir (Tablo 7). Ancak bu artışa rağmen fiziki coğrafyacıların performansı bir önceki dönem %15 iken, son dönemde ancak %16’ya çıkmıştır (Şekil 14).

Şekil 13: SSCI İndeksli Beşeri Coğrafya Dergilerinde Yayınlanan Türkiye Adresli Makalelerin Disiplinlere Göre Ayrımı (1945-2015)

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Şekil 14: SCI İndeksli Fiziki Coğrafya Dergilerinde Yayınlanan Türkiye Adresli Makalelerin Disiplinlere Göre Ayrımı (1945-2015)

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

Bu verilerin analizinden elde edilen bulgular şu soruyu anlamlı kılmaktadır: Uluslararası arenada coğrafyayı hangi disiplin veya kimler temsil ediyor? Eğer bir disiplinin kendi dergilerinde başka/komşu disiplinden kimseler çok daha fazla yayın yapıyorsa, o dergilere hakim durumda iseler bu durum nasıl izah edilebilir? Yurtdışındaki coğrafya dergilerinde Türkiye kökenli makalelerin çok büyük bir bölümü “coğrafyacı olmayan” ve “coğrafya bölümünde çalışmayan” araştırmacılar/akademisyenler tarafından yapılmaktadır. Gerçekten de fiziki coğrafya dergilerindeki yayınların %84’ü; beşeri coğrafya dergilerindeki yayınların da %92’si coğrafyacı olmayan diğer Türk bilim insanları tarafından yayınlanmaktadır (Şekil 13 ve 14). Dahası, Türk coğrafyacıları kendi disiplin dergilerinde azınlık durumunda ve ancak 3. sırada yer bulmaktadır. Dolayısıyla bu çalışma da Yavan (2005a) tarafından 10 yıl önce yapılan diğer çalışma gibi “uluslararası arenada fiziki coğrafyayı halen jeologların, beşeri coğrafyayı da halen şehir ve bölge plancıların temsil ettiği”

sonucuna ulaşmaktadır. Bu durum açık bir biçimde Türkiye’de coğrafyanın henüz komşu disiplinlerin eriştiği çağdaşlık ve uluslararası gelişmişlik düzeyine çıkamadığını ve hem fiziki, hem de beşeri coğrafya alanının ve konularının coğrafyaya yakın disiplinler tarafından işgal edilerek icra edildiğini yönündeki argümanları (Özgür ve Yavan, 2013) doğrulamaktadır. Hayat boşluk kabul etmediği için, coğrafyacıların bıraktığı boşluğu diğer disiplinlerin pekâlâ doldurduğu, dolayısıyla çağdaş coğrafyanın büyük ölçüde başkaları tarafından yapıldığı, bu nedenle bu çalışmadan elde edilen bulguların da Pérouse’un (2012) gözlemlerini doğruladığı görülmektedir.

(7) Türk Coğrafyasının Uluslararası Yeri: Türk coğrafyasının performansını uluslararası ölçekte nasıl konumlandırabiliriz?

En son olarak, Türkiye ile benzer gelişmişlik düzeylerine sahip, buna karşın toplam nüfus ve ekonomik büyüklük bakımından kimisi Türkiye ile hemen hemen aynı (Brezilya ve Güney Kore gibi), kimisi de Türkiye’den oldukça küçük ülkeler olan Polonya ve Yunanistan’ın, hem fiziki hem de beşeri coğrafya alanındaki yayın performansı Türkiye ile kıyaslandığında, Türkiye daha doğrusu “Türk coğrafyası” bu ülkelerin oldukça gerisinde kalmaktadır. Örneğin 11 milyon nüfusa sahip Yunanistan’daki coğrafya bölümlerinin indeksli coğrafya dergilerinde 117 yayını varken, 78 milyon nüfuslu Türkiye’den coğrafyacıların sadece 54 yayını vardır. Aynı gelişme düzeyine sahip olan 39 milyon nüfuslu Polonyalı coğrafyacıların söz konusu dergilerde 322 makalesi bulunmaktadır (Tablo 8). Bu kaba rakamlar bile, Polonyalı coğrafyacıların 6 kat daha düşük yayın yapan Türk coğrafyasının uluslararası bilime katkı düzeyinin ve performansının ne ölçüde gelişmiş olduğunu açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Tablo 8: Ülkelere Göre 1945-2015 Döneminde İndeksli Fiziki ve Beşeri Coğrafya Dergilerindeki Toplam Yayın Sayısı

Ülkeler	Fiziki coğrafya dergilerindeki yayın sayısı*	Beşeri coğrafya dergilerindeki yayın sayısı*	Toplam yayın sayısı*	Nüfus (milyon) 2015	Kişi başına GSYİH (Dolar) 2015
Polonya	209	113	322	39	13.654
Yunanistan	66	51	117	11	21.966
Güney Kore	34	46	80	50	25.977
Brezilya	91	55	146	200	11.208
Türkiye	47	7	54*	78	10.972

* Bu tabloda yer alan veriler SCI fiziki coğrafya dergileri ile SSCI beşeri coğrafya dergilerinde yer alan yayınların sözkonusu beş ülkeye göre adres bölümündeki “Geog. Dept” ifadesi yani “Coğrafya Bölümü”den yapılan yayınlar esas alınarak oluşturulmuştur. Bu nedenle buradaki veriler ile Tablo 1’de sunulan veriler birbirinden farklıdır ve karşılaştırılabilir değildir. Çünkü Tablo 1’de verilen Türkiye’nin toplam 318 olan yayın sayısı sadece fiziki ve beşeri coğrafya dergilerindeki yayınları değil, indekste yer alan tüm dergilerdeki Türk coğrafyacıların yayınlarını kapsamaktadır. Oysa bu tablo sadece fiziki ve beşeri coğrafya dergilerindeki yayınları kapsamaktadır. Bu bağlamda bu tablo ile ancak Tablo 7 karşılaştırılabilir. Fakat burada da sorunlar vardır çünkü WoS veri tabanı kullanılarak bölüm bazında yapılan sorgulamalarda dökümanların adres kısımlarında “eksik, yetersiz veya hatalı” olan (örneğin yazarların adres olarak coğrafya bölümü yerine sadece fakülte adını yazması gibi) yayınlar bulunmaktadır ve bu nedenle tam sayıya erişmek söz konusu değildir. Örneğin Türkiye için isim isim yapılan taramada (Bkz. Tablo 7) fiziki ve beşeri coğrafya dergilerinde Türk coğrafyacıların 71 yayını varken, “Geog. Dept” göstergesine göre yapılan sorgulamada 54 yayını (Tablo 8) bulunmaktadır. Ancak sorgulama tüm ülkelere standart uygulandığı için hata payı olsa bile analiz sonuçlarının fikir verdiği ve güvenilir olduğu düşünülmektedir.

Kaynak: WoS Veri Tabanı kullanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

SONUÇ

Bu çalışma Türk coğrafyasının uluslararası alandaki yayın pratiklerini ve uluslararasılaşma düzeyini ampirik kanıtlarıyla eleştirel bir perspektiften analiz etmektedir. Çalışmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, 70 yıllık araştırma döneminde Türk coğrafyacıların SCI-SSCI indeksine giren dergilerde toplam 318 makale yayınladığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre, Türk coğrafyası 2005 sonrası yani son 10 yılda (2005-2015) 274 makale yayınlayarak yayın sayısı bakımından eskiye göre 9 katlık büyük bir atılım göstermiştir. Oysa Yavan’ın (2005a) önceki çalışmasının sonuçları 1945-2004 döneminde coğrafyacıların uluslararası indeksli dergilerde sadece 44 makale yayınladığını gösteriyordu. Coğrafyacılar indeksli dergilerde yayınladıkları makalelerine toplam 2515 atıf almışlardır; ancak 2005 sonrası yayınlanan makalelerin çoğu ya çok az ya da hiç atıf almamış ve yayınların kalitesinde büyük düşüşler yaşanmıştır. Örneğin 1995-2004 arasında makale başına düşen atıf sayısı 23 iken, 2005-2015 döneminde bu sayı 3 kat azalarak 8’e inmiştir. Bu durum coğrafyacıların makalelerini yayınlanmayı tercih ettikleri dergilerde kendini çok açıkça göstermektedir. Nitekim, coğrafyacılar 110 farklı indeksli dergide yayın yapmasına rağmen, bunların sadece 20 tanesi coğrafya dergisidir. Bir başka ifade ile coğrafyacılar uluslararası alanda yayınladıkları makalelerin %77’sini disiplinin kendi dergilerinde değil, alan dışında yani etki faktörü çok düşük, pek çoğu Hindistan, Nijerya ve Bulgaristan gibi gelişmekte olan ülkelere bulunan, yayın yapılması kolay ve hemen hiç atıf almayan coğrafya dışı dergilerde yapmışlardır ki bu durum oldukça çarpık bir “uluslararasılaşmaya” işaret etmektedir. Burada ayrıca son yıllarda Türkçe yayınlanan düşük etki faktörlü indeksli dergilerin de önemli bir payının olduğu görülmektedir.

Coğrafyacıların sadece %20’si (125 akademisyen) indeksli dergilerde yayın yaparken, %80’i ise hiçbir uluslararası indeksli dergide yayın yapmamıştır. Yayınların %64’ünü, alınan atıfların da %79’unu disiplinin her bir alanındaki (fiziki coğrafya,

beşeri coğrafya ve coğrafya eğitimi) ilk 10 coğrafyacı (toplam 30 coğrafyacı) yapmıştır ki bu durum disiplin içinde az sayıda azimli aktörün (%5'lik kısmın) "uluslararasılaşmaya" önem verdiğini göstermektedir. Yayınların fiziki ve beşeri coğrafya alanlarına göre ayrımı yapıldığında yapılan yayınların %65'inin fiziki coğrafya, %35'inin de beşeri coğrafya alanında olduğu, dolayısıyla [Yavan'ın \(2005a\)](#) bir önceki çalışmasına kıyasla alansal dengenin biraz daha iyileştiği görülmektedir. Hem fiziki coğrafya hem de beşeri coğrafya yayın sayısında geçmişe nazaran büyük bir artış yakalamış olmakla birlikte, son 10 yıldaki basılan makalelerin büyük bölümü fiziki coğrafya alanından olmuş, fiziki coğrafyacılar özellikle uluslararası işbirlikleri ve/veya bağlantıları sayesinde yurtdışı yayın sayısında büyük bir artış yakalamıştır. Beşeri coğrafya da sözkonusu dönemde (yayın yapma doğası ve pratikleri fiziki coğrafyadan çok farklı olmasına rağmen) geçmişe göre muazzam bir performans göstermiş ve uluslararası yayınlarda disiplinin hemen hemen yarı ortağı konumuna yükselmiştir ancak bu performansın önemli bir kısmı coğrafya eğitimi sayesinde olmuştur. Bu durum fiziki ve beşeri coğrafyanın yayın örüntüsünde halen büyük farklılıklar bulunduğunu ortaya koysa da, iki alt disiplinin performans bakımından giderek birbirine yakınsadığını söylemek mümkündür. Doğası ve yayın pratikleri gereği fiziki coğrafya dünya ile daha fazla entegre görünürken, beşeri coğrafyanın son 10 yılda uluslararasılaşma yolunda önemli bir atılım gösterdiği görülmektedir.

Yazarların dağılımı bakımından, fiziki coğrafya alanında yayınlanan makalelerin ortalama 3 yazardan oluştuğu ve önemli bir bölümünün yabancı ortaklı olduğu dikkati çekerken, beşeri coğrafyada tam tersi bir eğilim söz konusudur. Çalışmanın en ilginç sonuçlarından biri, Türkiye'deki coğrafya bölümlerini uluslararası yayın bakımından sıralamaya tabi tutmak olmuştur. Disiplin tarihinde ilk yapılan bu çalışma ile [Yavan'ın \(2005a\)](#) bir önceki çalışmasından (ki o çalışmada bölüm sıralaması yoktu, sadece en fazla yayın yapan bölümler vardı) çok farklılaşan bulgular ortaya çıkmıştır. [Yavan'ın \(2005a\)](#) çalışmasında 1945-2004 arasında yapılan yayınların %90'ı İstanbul, Ankara ve İzmir'deki coğrafya bölümleri tarafından yapılmışken, bu çalışmanın bulguları 2005 sonrasında yapılan yurtdışı yayınların sadece 1/5'inin bu üç büyük metropoldeki eski köklü bölümler tarafından üretildiğini göstermektedir. 2000'li yıllarda Anadolu'da faaliyete geçen yeni ve genç coğrafya bölümlerinin merkezdeki eski bölümlerden daha iyi performans gösterdiği açık biçimde ortaya çıkmaktadır. Hatta 3 farklı performans parametresi (*sayı*: toplam makale sayısı; *etki*: öğretim üyesi başına makale sayısı; *nitelik*: öğretim üyesi başına atıf sayısı) kullanılarak yapılan analizler sonucu 1980 öncesi kurulmuş köklü coğrafya bölümlerinden üçünün indeksli yayın göstergeleri bakımından bölüm sıralamasında ilk 10'a giremediği görülmektedir. Bu sonuçlar en azından uluslararası yayın performansı açısından Anadolu'daki yeni bölümlerin üstünlüğü ele geçirdiğini, disiplinin merkezinin giderek çevreye kaydığını ve geleneksel merkez-çevre ilişkisinin değişmeye başladığını ortaya koymaktadır. Öte yandan sözkonusu bulgular çevrede yer alan yeni ve dinamik coğrafya bölümlerinin gelecekte disiplini domine edebileceğini; buna karşın büyük, eski ve köklü bölümlerin ise geçmişten gelen "ünlerini" koruyamayabileceğine işaret etmektedir.

Bu çalışmanın en çarpıcı ve önemli sonuçlarından bir diğeri de, yurtdışındaki uluslararası indeksli coğrafya dergilerinde kimlerin yayın yaptığını, bir başka ifade ile Türk coğrafyasını uluslararası bilim alanında kimlerin temsil etmekte olduğunu ortaya koymasındır. Zira [Yavan'ın \(2005a:50\)](#) önceki çalışmasının Türk coğrafyasıyla ilgili olarak ortaya koyduğu belki de en önemli sonuç "*Uluslararası arenada fiziki coğrafyayı jeologların, beşeri coğrafyayı da şehir ve bölge plancılarının coğrafyacılarından daha fazla temsil ettiği*" idi. Bu çalışmadan elde edilen bulgular 2005 öncesine nazaran son 10 yılda Türk coğrafyacılarının uluslararası yayın performansının ciddi bir artış ve büyüme gösterdiğini ortaya koymakla birlikte, uluslararası arenada Türkiye'yi halen "*fiziki coğrafya alanında jeologların, beşeri coğrafya alanında da şehir ve bölge plancılarının coğrafyacılarından daha fazla temsil ettiği*" görülmektedir. Çağdaş Batı coğrafyası referans noktası olarak alındığında Türk coğrafyası [Pérouse'un \(2012: 4\)](#) çok çarpıcı şekilde ifade ettiği gibi "*hala çoğunlukla başkaları tarafından yapılan bir bilim*" durumundadır. Nitekim yapılan analizler beşeri coğrafya dergilerinde Türkiye'den yapılan yayınların sadece %8'ini beşeri coğrafyacıların yaptığını, geri kalan %92'sini coğrafya dışı bölümlerin/disiplinlerin özellikle de şehir ve bölge plancıların (%38) ve iktisatçıların (%17) yaptığını göstermektedir. Benzer bir durum fiziki coğrafya alanı içinde geçerlidir. Uluslararası indeksli fiziki coğrafya dergilerinde Türk fiziki coğrafyacılarının payı %16 iken, Türk jeologlarının payı %39, jeodezi ve fotogrametri mühendislerinin payı da %21'dir. Yani fiziki coğrafya dergilerinde Türkiye'den yapılan yayınların %84'ünün diğer disiplinlerden, coğrafya dışı bölümlerden olduğu görülmektedir. Bu iki durum, açık bir biçimde, Türkiye'de coğrafya bölümlerinin komşu diğer disiplinlerin gelişmişlik düzeyine sahip olmadığını ve hem fiziki, hem de beşeri coğrafya alanının yayın performansı ve dolayısıyla dünyaya entegrasyon açısından söz konusu disiplinlerin çok gerisinde kaldığını ortaya koymaktadır.

Bir diğer önemli sonuç ise, Türkiye ile benzer gelişmişlik düzeylerine sahip, buna karşın toplam nüfus bakımından Türkiye'den oldukça küçük ülkeler olan Güney Kore, Polonya ve Yunanistan'ın, hem fiziki hem de beşeri coğrafya alanındaki yayın performansı Türkiye ile kıyaslandığında, Türk coğrafyasının bu ülkelerin çok gerisinde kalmasıdır. Örneğin 11 milyon nüfusa sahip Yunanistan'da coğrafyacıların indeksli coğrafya dergilerde 117 makalesi varken, 39 milyon nüfuslu Polonya'da coğrafyacıların söz konusu dergilerde 322 makalesi bulunurken, 78 milyon nüfuslu Türkiye'de coğrafyacıların sadece 54 yayını vardır. Bu basit ve kaba göstergeler bile Türk coğrafyasının uluslararası bilime katkı düzeyinin ve performansının ne ölçüde olduğunu açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak çalışmanın giriş bölümünde ortaya konulan Türk coğrafyasının son 10 yılda bir yenileşme sürecine girerek dışa açıldığı, dünya ile entegre olmaya başladığı ve uluslararası görünürlüğünün arttığı yönündeki savını/(hipo)tezin genel anlamda ve ampirik bulgular ışığında “doğrulandığı” görülmektedir. Nitekim disiplinin uluslararası yayın sayısındaki büyük artış, indeksli yayın yapan coğrafyacı sayısındaki ciddi sıçrama, merkezdeki köklü bölümlerin yanısıra Anadolu’daki bir çok genç bölümünde uluslararası yayın sürecine büyük katkı sağlaması ve ayrıca disiplinin temsilinde görülen rölatif iyileşme belirtileri gibi somut ampirik göstergeler oldukça olumlu gelişmelere işaret etmektedir. Böylece bu çalışmanın sonuçları daha önceki çalışmalar tarafından yapılan uluslararasılaşmaya dair iyimser gözlemleri (Yavan, 2012; Bekaroğlu ve Yavan, 2013, 2018; Özgür ve Yavan, 2013; Arı, 2017; Bekaroğlu ve Sarış, 2017; Özgür, 2018) ampirik olarak doğrulamaktadır. Gerçekten de Türk coğrafyası uluslararasılaşma düzeyi bakımından Yavan’ın (2005a: 50-51) 10 yıl önce disiplin için çizdiği olumsuz tablodan oldukça uzaklaşmış ve genel olarak pozitif bir yola girmiştir. Türkiye’de coğrafya disiplininin kurumsallaşmasının 100. yılının kutlandığı 2015 yılından geriye doğru bakıldığında, 10 yıl gibi oldukça kısa bir zamanda sözkonusu pozitif gelişmelerin de etkisiyle Türk coğrafyası, felsefi, teorik ve metodolojik bakımlardan uluslararası gündemi az-çok yakalamaya başlamış, çağdaş Batı coğrafyası pratiklerine az-çok paralel çalışmalara ve konulara girmiş, tümüyle ıslakladığı kantitatif devrimi (pozitivist ve davranışsal coğrafya) ve post-kantitatif çok paradigmatlı yaklaşımları (sosyal teori kapsamındaki hümanist, Marksist, feminist, realist, postmodern ve postyapısalcı perspektifleri) 40-50 yıl gecikmeli de olsa az-çok tatbik etmeye başlamış, 60-70 yıldır disiplinin kutsalı olan çevresel determinist bölgesel coğrafya paradigmasını ciddi şekilde sarsarak kırmaya başlamış, hülasa disiplin anakronik durumdan çıkarak kabuğunu çatlatmaya ve hatta değiştirmeye yüz tutmuştur. Tüm bu gelişmeler Özgür (2018)’ün çok öz şekilde ifade ettiği gibi “suya sabuna dokunmayan bir coğrafya”dan “yapılagelen coğrafyanın sonunu ilan etme”ye uzanan “sessiz bir devrim” sürecinin disiplin içinde belli ölçülerde yaşandığına işaret etmektedir. Böylece günümüzdeki Türk coğrafyası artık hiç kuşku götürmeyecek biçimde 2000’li yılların başındaki içe kapanık, sessiz, çekingen, tasvirici, yüzeysel, ateirik, apolitik, eleştirilen olmayan silik bir disiplin değildir. Gerçekten de 1990’ların sonu 2000’li yılların başında Türkiye’de coğrafya bilimi Oğuz Işık’ın (1994:3-4) batıya referansla “çok önemli bir bilim dalı” olduğunu söyledikten sonra, haklı olarak “şimdiye dek marjinde kalmış, Türkiye’de pek tanınmayan, üzerinde çok da düşünce üretilmemiş bir disiplin” olarak tanımladığı; Celal Şengör’ün ise (1998:5) önce “bilimlerin kraliçesi” olarak adlandırıp daha sonra Türkiye’deki coğrafyayı “sürgündeki kraliçe” olarak tanımladığı bir durumda iken, bugün kendini sözkonusu durumdan bir ölçüde de olsa kurtarmıştır. Dolayısıyla tüm kusurlarına rağmen, uluslararasılaşma süreciyle Türk coğrafyası 10 yılda önemli kazanımlar elde etmiştir.

Öte yandan tüm bu genel anlamda olumlu, makro ölçekte pozitif yönlü gelişme ve değişimlerin, çalışmanın giriş bölümünde tanımladığımız şekilde ne ölçüde “gerçekçi” ve “esasa dair” olduğu sorusunun yanıtı ise maalesef bir hayli negatif ve şüphelidir. Nitekim “iş detayda saklıdır” anlayışından hareketle genel eğilimler ve makro süreçler yerine, özel ve mikro detaylar derinlemesine şekilde incelendiğinde, Türk coğrafyasının dışa açıklık, uluslararasılaşma ve dünya ile entegrasyon konusunda henüz başlangıç aşamasında olduğu görülmektedir. Çalışmanın önemli bulguları Türk coğrafyasının “tam bir uluslararasılaşma” değil, daha çok “çarpık bir uluslararasılaşma” sürecini deneyimlediğini, henüz taşların yerine oturmadığını, detaylarda gizli olan gerçekliğin halen “geri kalmış bir disiplinin pratiklerini” (ör. niteliksiz dergilerin tercih edilmesi, disiplin dışı dergilerde yayın yapmanın yaygınlığı, atıf almayan yayınların çokluğu, az sayıda aktöre bağımlı yapı vb.) yansıttığı görülmektedir. Gerçekten de disiplin dergilerinin uluslararası ölçekte halen Türk coğrafyacılar tarafından değil, komşu disiplinler (özellikle jeoloji ve şehir-bölge planlama) tarafından domine edilmesi, indeksli coğrafya dergilerinin ve uluslararası kitap yayıncılarının editöryal kurullarında ve uluslararası coğrafya kongrelerinde Türkiye’deki coğrafyacılarından daha çok diğer disiplinlerden gelen coğrafyacı olmayan Türk bilimcilerin yer alması ve tanınması, henüz uluslararası SCI-SSCI indeksli herhangi bir Türk coğrafya dergisinin bulunmaması vb. hususlar günümüz Türk coğrafyasının küresel ölçekte temel sorunları ve aşması gereken orta ve uzun vadeli meselelerinden bazılarıdır. Tüm bunlara bir de, sözkonusu yenileşme ve yeniden yapılanma sürecine karşı duyulan ciddi çekimserlik, kaygı ve direnme hatta tehdit olarak algılanması sorunu ile yenilikçi yaklaşımların akademik atama ve yükseltmelerde ciddi riskler taşıması, yenilenme ve uluslararasılaşma sürecinin geleceği ve sürdürülebilirliği konusunda disiplinin ciddi sorunlarla karşı karşıya olduğunu ve en pozitif bakış açısıyla “kuşkulu bir iyimserlik” (Özgür, 2018: 156) sürecinin içinde olduğumuzu ortaya koymaktadır. Bir çok açıdan aktör bağımlı olarak ortaya çıkan ve gelişen bu kabuk değiştirme sürecinin kurumsallaşması, düzenlilik arz etmesi ve bir geleneğe dönüşmesi Türkiye gibi çok kırılğan ülkelerde disiplinin geleceği için büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, tüm bu hususlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Türk coğrafyası uluslararasılaşma düzeyi ve uluslararası yayın performansı bakımından nicel göstergeler itibariyle ampirik olarak “doğrulanabilir” şekilde son 10 yılda bir “yükseliş dönemine” girmiştir ancak bu yükselişin içeriği ve niteliği istenilen düzeyde tam anlamıyla “gerçekçi” olmayıp bir çok bakımdan çarpık bir görünüm de arz etmektedir. Bu bağlamda Türkiye’deki coğrafya bölümlerinin ve coğrafyacıların son 10 yıldaki uluslararası performansı bazı iyi ve pozitif gelişmelere rağmen, halen görece yetersiz düzeydedir.

Kuşkusuz her çalışma gibi bu çalışmanın da sınırlılıkları vardır. Atıf indekslerine göre uluslararası yayın göstergeleri bakımından disiplinin uluslararasılaşma düzeyini belirleyen bu çalışmaya, bu kapsam dışında kalan ancak uluslararasılaşmanın göstergeleri olarak kullanılabilir olan diğer parametreler (Alan indeksli uluslararası makaleler, uluslararası kitaplar ve kitap bölümleri, uluslararası projeler ve raporlar, uluslararası kongre sunumları ve bildiriler, uluslararası üyelikler ve görevler, uluslararası işbirliği ve bağlantılar gibi) katılarak disiplinin uluslararasılaşma düzeyi ve performansı daha kapsamlı bir çerçevede ele alınabilir, hatta alınmalıdır da. Ancak bu ek göstergeler hesaba alındığında, bu çalışmanın ortaya koyduğu temel örüntü ve eğilimlerin ne ölçüde değişeceğini öngörmek şuan için pek mümkün olmasa da, biz yanıtın büyük ölçüde “pek değişmez” olacağını düşünmekteyiz.

To Cite This Article: Yavan, N. (2019). The international publication performance of geographers in Turkey (1945-2015): What has changed in the last 10 years (2005-2015)?. *International Journal of Geography and Geography Education*, 39, 121-150.

Submitted: December 01, 2018

Revised: January 18, 2019

Accepted: January 24, 2019

EXTENDED ABSTRACT

THE INTERNATIONAL PUBLICATION PERFORMANCE OF GEOGRAPHERS IN TURKEY (1945-2015): WHAT HAS CHANGED IN THE LAST 10 YEARS (2005-2015)?

INTRODUCTION

In today's neoliberal university, all processes such as recruitment, academic promotion, distribution of research funds, evaluation of research and publication are carried out mainly according to the competitive measurement system, and in this context, the publication performance emerges as one of the most important criterion of this system. Therefore, the "publish or perish" has become the main motto and trend in academic life. In other words, now the main agenda of academics and universities are to publish not only a large number of international indexed articles, but also to publish them in high-quality, prestigious journals and thus to make it possible to receive a large number of citations and impact.

In parallel to this emerging trend in the world, it is also possible to see the same trends in each level in Turkey. In this context, it is observed that "publish or perish model" neoliberal academic practices have entered into Turkish universities after 2000 and the evaluation system based on the publication performance has been widely used in every level (such as the ranking of universities [URAP, 2015](#); the Incentive Program for International Scientific Publications, appointment and promotion system [Tonta, 2014](#); comparison of departments, disciplines, scientists and journals [Çokgezen, 2006](#); [Al and Soydal, 2011](#)), especially in the oldest and largest universities of the country.

As a result of globalization of universities occurring in both on global scale and in Turkey, internationalization activities such as going abroad, publishing internationally, integrating into the world have been undoubtedly echoed in the field of geography like many other disciplines. One of the most important events that marked the last 10 years of the Turkish geography undoubtedly is starting to question the traditional and dominant paradigm of the discipline thanks to both the impact of the globalization process and in particular the impact of some young "innovative geographers" within the discipline. Especially since 2005, the theoretical and empirical studies carried out by the innovative geographers who were not satisfied with the existing traditional geographical approach, training and practice in Turkey have demonstrated the silence of Turkish geography at national level and its disconnection from international geographic theory, method and agenda from a critical perspective ([Ari, 2005, 2017](#); [Ari and Köse, 2005](#); [Kaya, 2005, 2008, 2010](#); [Yavan, 2005a, 2005b, 2007, 2012, 2014](#); [Tuysuz and Yavan, 2012](#); [Bekaroğlu and Yavan, 2013, 2018](#); [Özgür and Yavan, 2013](#); [Bilgili, 2016](#); [Özgen, 2016](#); [Bekaroğlu and Sarış, 2017](#); [Özgür, 2018](#); [Yavan and Kurtar Anlı, 2018](#)). These studies have discussed the differences between Turkey and the Western geography and criticized the current situation by emphasizing that the internationalization of the discipline is one of the most important issue. Indeed, a study by [Yavan \(2005a\)](#) found that Turkish geographers could not produce high quality publications at international standards during the historical development of the discipline and have published only 44 publications in Web of Science (WoS) indexed international journals between 1945 and 2005.

However, recent studies (such as [Yavan, 2012](#); [Bekaroğlu and Yavan, 2013](#); [Özgür and Yavan, 2013](#); [Ari, 2017](#); [Özgür, 2018](#)) argue that the Turkish geography has entered the "new quests" and "process of innovation" and thus, in the last 10-15 years, it has move into a period of rise both at the national and international levels. This paper questions to what extent the arguments about the opening of the discipline towards internationalization, its integration with the world or the increase of its international visibility, which constitutes the most important part of the rise in question, are realistic and at what level empirically a true hypothesis. In this context, the paper analyzes the international publication performance of Turkish geographers in the last 70 years (1945-2015) from a critical perspective. The aim of the paper is to determine the internationalization level of Turkish geography empirically and especially to evaluate the point reached in the last 10 years (2005-2015). Thus, it is aimed to answer the question of to what extent the Turkish geography and geographers have become internationalized during the past decade.

CONCEPTUAL FRAMEWORK AND EMPIRICAL LITERATURE

Each discipline examines its own performance by analyzing the studies published in the citation indexes (Glanzel, 1996). The main focus of bibliometric studies are to analyze the articles and citations published in journals that are included in the citation indexes such as SCI (Science Citation Index), SSCI (Social Sciences Citation Index) and AHCI (Arts and Humanities Citation Index). In the Western world, geographers, like other disciplines, have analyzed the past and present performances of their disciplines (e.g. departments, journals, sub-branches, subjects, academicians, doctoral programs, etc.) using the citation indexes since 1960s Bunge (1961). Considering the empirical studies analyzing the research/publication performance of the discipline based on citation indexes in the geography, it is seen that the current literature deals with the subject at three different levels:

(1) Ranking of the geography departments, in particular the departments that offer doctoral education in geography: Morrill (1980), Koelsch (1981), Turner and Meyer (1985), Brunn (1995), Groop and Schaetzl (1997), Bierly and Gatrell (2004) and Coomes et al. (2013) are some of these studies.

(2) Measuring the impact and efficiency of academic geographers and some of the sub-branches of the discipline (such as economic geography): These are typical examples of such studies (Bunge, 1961; Bodman, 1991, 1992, 2010; Whitehand, 1985; Wrigley and Matthwes, 1987; Foster et al., 2007; Wang, and Liu, 2014; Sternberg, 2015).

(3) Comparing different geographical journals and analyzing the bibliometric properties of journals in the field of geography: These studies include such kind of research (Lee and Evans, 1984, 1985; Dwyer, 1997; Gutierrez and Lopez-Nieva, 2001; Garcia-Ruiz, 2008; Bajerski, 2011; Rigg, McCorragher and Krmeneč, 2012).

Studies on the publication performance of the discipline based on bibliometric citation analysis in Turkish geography have emerged too late compared to the West. Following the first pioneering study of Yavan (2005a), some new studies have been conducted in recent years using bibliometric approach and/or citation analysis (Tuysuz and Yavan, 2012; Bekaroğlu and Yavan, 2013, 2018; Bekaroğlu and Sarıç, 2017; Yazan and Bekaroğlu, 2018). These studies, however, analyze only the domestic/local publication practices and performances of the discipline, not international. In this context, this study provides an update of the previous study by Yavan (2005a), as well as analyzing the developments and changes of the disciplinary situation of Turkish geography in the last decade in terms of international publication performance and practice.

DATA AND METHOD

Using 7 different parameters and the Web of Science platform, the paper analyzes the research outputs and impacts of Turkish geographers in 46 physical and 76 human geography journals as well as other international journals indexed in SCI-SSCI during the period of 1945-2015. The main data source of this study is the internationally recognized web of science (WoS) databases incorporates the citation indexes known as SCI, SSCI and AHCI. The WoS database contains all of the information in articles (such as author, subject, title, research area, year, journal name, page number, address, language, university/institution, country, citations etc.) and other publications (e.g. book review, short note, editorial, letter to editor, progress report, discussion, critics, comments, observations, etc.) published in academic journals in three different indexes (SCI, SSCI and AHCI) since 1945. The other data source used in the study is the Journal Citation Reports (JCR) database, which contains the citation information more than 12000 journals from 200 different scientific fields and the impact factors of scientific journals, which are an indicator of the quality of journals.

This study was conducted in 3 different stages using the above mentioned data sources: (1) Data collection, (2) data cleaning and control, (3) Data analysis. Data collection was completed in three stages:

Stage 1: Identification of indexed journals related to the discipline of geography and searching of publications according to indexed physical and human geography journals.

Stage 2: Searching publications in indexed journals other than the geography discipline.

Stage 3: Collecting comparative data for South Korea, Poland and Greece and Brazil according to indexed physical and human geography journals for cross-country comparison.

As a result of the various search mentioned above, a large data pool (indexed publications) was obtained. Then, data cleaning was carried out in order to identify missing, incorrect, inaccurate or irrelevant parts of the data, and then change, modify, or delete dirty or rough data. Later, the cleaned and cross-checked data has been analyzed and converted into some descriptive statistics and various tables and graphs in the Excel environment. Finally, the findings obtained were presented and discussed within the frame of the relevant literature.

FINDINGS AND DISCUSSION

The findings show that Turkish geographers published 318 articles in the indexed journals during 70 years period, but 274 (86%) of them were in the last 10 years. The number of articles in the last 10 years has shown a great leap (9 times), whereas the results of the previous study of Yavan (2005a) showed that geographers published only 44 articles in international indexed journals during 1945-2004. Turkish geographers have received a total of 2515 citations in their articles published in indexed journals; however, the quality of articles after 2005 has decreased by 3 times compared to the past, and many articles have never been cited. For instance, while the number of citations per article between 1995 and 2004 was 23, this number decreased by 3 times to 8 during the period of 2005-2015. This situation shows itself very clearly in the journals where Turkish geographers prefer to publish their articles. In fact, although Turkish geographers have published in 110 different indexed journals, only 20 of them were geographical journals. 77% of the indexed articles published by Turkish geographers have not appeared in the disciplinary journals; instead, published in non-disciplinary, easy-fast low impact factor journals. This shows that the discipline of geography is experiencing a rather distorted internationalization process. Low impact factor indexed journals published in Turkish make an important contribution to this skewed process as well.

Only 20% of Turkish geographers (125 academics) have published in indexed journals and 80% of them have not published in any indexed journal. Hence, few actors have published most of the articles in the discipline. Indeed, the first 10 geographers (30 geographers in total) in each area of the discipline (physical geography, human geography and geography education) made 64% of the published articles and 79% of the citations received. This means that only a small number of actors in the discipline (5%) attach great importance to internationalization. When the published papers are differentiated according to physical and human geography subfield, 65% of the publications are in physical geography and 35% are in human geography. This result indicates that the disciplinary balance is slightly improved compared to the previous study of Yavan (2005a). While physical geographers have achieved a significant increase in the number of articles especially through their international cooperation, a significant part of the success of human geography has been thanks to geography education. Although this situation shows that there are still big differences in the publication pattern of physical and human geography, it is possible to say that two sub-disciplines converge over time in terms of performance. On the other hand, in terms of the distribution of the authors, the articles published in the field of physical geography are composed of 3 authors and a significant part of them are foreign partners, whereas in the human geography there is an opposite trend.

One of the most interesting result of the study is to rank the geography department in terms of international publication performance. This study, which was first time performed in the history of discipline in Turkey, revealed very different findings from the previous study of Yavan (2005a). While 90% of the publications in the period of 1945-2004 were made by geography departments in İstanbul, Ankara and İzmir according to the study of Yavan (2005a), the findings of current study showed that only 1/5 of the publications after 2005 were produced by the old well-established departments of these three major metropolitan city. In other word, most of the published articles originated from the newly developing departments in Anatolia, not from the old departments in the three major metropolis. This situation clearly shows that the new and young geography departments, which started to operate in Anatolia during the 2000s, performed better than the old departments located in the center of the county. In fact, as a result of the analysis using 3 different indicators for the publication performance (*volume*: total number of articles; *impact*: number of articles per faculty member; *quality*: number of citations per faculty member), three old geography departments established before 1980 were not even listed in the top 10 departmental rankings. These results show that, at least in terms of international publication performance, the center of the discipline gradually shifts to the periphery and the traditional center-periphery relationship in Turkish geography has begun to change.

One of the other most striking and important objectives of this study was to determine the position of Turkish geographers in the international geographical journals, in other words to show who represented the Turkish geography in international arena. Although the international publication performance of Turkish geographers in the last 10 years has shown a significant increase and growth compared to before 2005, the proportion of publications from Turkey in human geography journals that just makes 8% of Turkish human geographer, the remaining 92% of the articles published by non-geographers or outside of geography such as urban and regional planners (38%), economists (17%), political scientist (%7), architect (%) and so on. A similar situation is valid for physical geography. While the share of Turkish physical geographers in internationally indexed physical geography journals is only 16%, the share of Turkish geologists is 39% and the share of geodesy and photogrammetry engineers is 21%. This result clearly shows that share of Turkish geographer in SCI-SSCI indexed geographical journals are only 8-16% of all articles from Turkey, the rest of them (84-92%) made by Turkish non-geographers. This means that Turkish physical geography is still more represented by geologists and Turkish human geography by city-regional planners than geographers at least in international arena. This result

confirms the observations of Pérouse (2012:4), as he once put it very strikingly that the “Turkish geography is still a science made by others”.

The last aim of the study was to compare the publication performance of Turkish geography with some countries with similar development levels. The results reveal that Turkey remain far behind countries like South Korea, Poland and Greece both in terms of total number of publications and in the field of physical and human geography. For example, in Greece with a population of 11 million, geographers have 117 articles in indexed geographical journals, while Poland with a population of 39 million have 322 articles in these journals. However, in Turkey, with a population of 78 million, Turkish geographers have only 54 publications in indexed geographical journals.

CONCLUSION

As a result, although the level of internationalization of the Turkish geography is still low, a very positive process has started in the last 10 years. Empirical indicators of these positive process are as follows: the large increase in the number of international publications of the discipline, the serious leap in the number of geographers with indexed publications, a significant contribution to the international publication of many young departments in Anatolia alongside the well-established departments as well as the signs of relative recovery in the representation of the discipline. Thus, the positive results of this study empirically confirm the optimistic observations of internationalization pointed out by previous studies (Yavan, 2012; Bekaroğlu and Yavan, 2013, 2018; Özgür and Yavan, 2013; Arı, 2017; Bekaroğlu and Sarıç, 2017; Özgür, 2018).

However, this positive process is not a “complete internationalization”, but in some respects, it is a “distorted internationalization”. Indeed, the preference of unqualified journals among Turkish geographers, the prevalence of publications in non-disciplinary journals, abundance of non-cited papers, a small number of actor-dependent structures and other factors such as indicate that the discipline is experiencing a skewed internationalization process. In this context, despite some good and positive developments of the discipline over the past decade, the geography departments and geographers in Turkey are still relatively inadequate in terms of publication performance and thus there is a long way to be successful. Finally, it should be noted that some Turkish physical and human geographers, albeit very small, have been working on a global level and thus already integrated into the world geography.

Kaynakça / References

- Aalbers, M. B. (2004). Creative destruction through the Anglo-American hegemony: a non-Anglo-American view on publications, referees and language. *Area*, 36(3), 319-322.
- Al, U. & Soydal, İ. (2011). Atıf dizinlerindeki Türkiye adresli dergiler üzerine bir değerlendirme. *Bilgi Dünyası*, 12(1), 13-29.
- Al, U. (2008a). Bilimsel yayınların değerlendirilmesi: h-endeksi ve Türkiye'nin performansı. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 263-285.
- Al, U. (2008b). *Türkiye'nin bilimsel yayın politikası: atıf dizinlerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşım*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara).
- Al, U. (2012). Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye'nin yayın ve atıf performansı. *Bilgi*, 62, 1-20.
- Anlı, Ö. F. (2017). Bilim, sosyal bilim ve coğrafya: Bilgi-kuramsal bir yeniden ziyaret. *Kilikya Felsefe Dergisi*, 3, 34-73.
- Arı, Y. & Köse, A. (2005). İnsan-çevre etkileşimini yorumlamada yeni bir alternatif: Kültürel coğrafya. S. Avcı ve H. Turoğlu (Eds.), *Ulusal coğrafya kongresi 2005 (Prof. Dr. İsmail Yalçınlar Anısına) bildiriler kitabı* içinde (s. 51-59). İstanbul: Türk Coğrafya Kurumu.
- Arı, Y. (2005). 20. yüzyılda Amerikan coğrafyası: genel bir değerlendirme. Y. Arı (Ed.), *20. yüzyılda Amerikan coğrafyasının gelişimi* içinde (s. 3-19). Konya: Çizgi.
- Arı, Y. (2017). Çevresel determinizmden politik ekolojiye: son 100 yılda Dünya'da ve Türkiye'de insan-çevre coğrafyasındaki yaklaşımlar. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 22(37), 1-34.
- Bajerski, A. (2011). The role of French, German and Spanish journals in scientific communication in international geography. *Area* 43, 305-313.
- Bekaroğlu, E. & Sarıç, F. (2017). Türkiye'de fiziki coğrafya: Değişen disiplinler pratiğinin ampirik bir analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 35, 40-54.
- Bekaroğlu, E. & Yavan, N. (2013). Modern Türk coğrafyasının tarihsel gelişiminde batılı coğrafya okullarının etkisi: Ampirik bir analiz. *Beşerî Coğrafya Dergisi*, 1(1), 51-66.
- Bekaroğlu, E. & Yavan, N. (2017). Türkiye coğrafya doktora veri tabanı. Kişisel Arşiv. Ankara: AÜ DTCF Coğrafya Bölümü.
- Bekaroğlu, E. & Yavan, N. (2018). Türk coğrafyacılığında dört gelenek: ampirik bir analiz. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 37, 79-93.
- Bierly, G.D. & Gatrell, J. D. (2004) Structural and compositional change in geography graduate programs in the United States: 1991-2001. *Professional Geographer*, 56, 337-344.

- Bilgili, M. (2016). Sosyal bilimler felsefesi açısından Türkiye'deki üniversitelerde bölgesel coğrafya öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 33, 114-134.
- Bodman, A. R. (1991). Weavers of influence: the structure of contemporary geographic research. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 16, 21-37.
- Bodman, A. R. (1992). Holes in the fabric: more on the mater weavers in human geography. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 17, 108-119.
- Bodman, A.R. (2010). Measuring the influentialness of EGs during the 'great half century': An approach using the h index. *Journal of Economic Geography* 10, 141-156.
- Brunn, S. D. (1995). Geography's research performance based on annals manuscripts: 1987-1993. *Professional Geographer*, 47, 204-215.
- Bunge, W. (1961). The structure of contemporary American geographic research. *Professional Geographer*, 13, 19-23.
- Callaham, M., Wears, R. L. & Weber, E. (2002). Journal prestige, publication bias, and other characteristics associated with citation of published studies in peer-reviewed journals. *Jama*, 287(21), 2847-2850.
- Cansız, M., Kurnaz, Z. & Yavan, N. (2018). Girişimcilik ekosisteminde Türkiye için yeni bir araç: yenilik merkezleri/ağları. *Verimlilik Dergisi*, 4, 7-69.
- Castree, N. (2006). Research assessment and the production of geographical knowledge. *Progress in Human Geography*, 30(6), 747-782.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*. Eskişehir: Yükseköğretim Kurulu Yayınları.
- Çınar, O., Dokur, M., Tezel, O., Arzıman, İ. & Acar, Y. A. (2011). Türk acil tıbbının uluslararası literatüre katkısı: 15 yılın değerlendirilmesi. *Ulus Travma Acil Cerrahi Dergisi*, 17(3), 248-252.
- Çokgezen, M. (2006). The publication performance of economists and economics departments in Turkey (1999-2003). *Bulletin of Economic Research*, 58(3), 253-65.
- Coomes, O. T., Moore, T., Paterson, J., Breau, S., Ross, N. A. & Roulet, N. (2013). Academic performance indicators for departments of geography in the United States and Canada. *The Professional Geographer*, 65(3), 433-450.
- Denkel, A., Kağıtçbaşı, Ç., Pak, N. K. & Pamuk, Ş. (1999). *Türkiye'de Sosyal Bilimlerin Uluslararası Yayın Performansı*. Ankara: TÜBA Yayınları.
- DORA, (2013). San Francisco Declaration on Research Assessment: Putting science into the assessment of research, Retrieved July 20, 2016, from <http://www.ascb.org/files/SFDeclarationFINAL.pdf?69d413>.
- Droogleever-Fortuijn, J. (2012). Rethinking postgraduate education in geography: The case of the Netherlands, *Journal of Geography in Higher Education*, 36, 43-48.
- Dwyer, O. J. (1997). Geographical research about African Americans: A survey of journals, 1911-1995. *The Professional Geographer*, 49(4), 441-451.
- Ferguson, R. (2003). Publication practices in physical and human geography: a comment on Nigel Thrift's 'The future of geography'. *Geoforum*, 34(1), 9-11.
- Foster, J., Muellerleile, C., Olds, K. & Peck, J. (2007). Circulating economic geographies: citation patterns and citation behaviour in economic geography, 1982-2006. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 32(3), 295-312.
- García-Ramon, M. D. (2003). Globalization and international geography: the questions of languages and scholarly traditions. *Progress in Human Geography*, 27(1), 1-5.
- García-Ruiz, J. M. (2008). International citations of the Spanish geography journals. *Boletín de la AGEN* 9, 46, 389-391.
- Geuna, A., & Martin, B. R. (2003). University research evaluation and funding: An international comparison. *Minerva*, 41(4), 277-304.
- Glanzel, W. (1996). A bibliometrics approach to social sciences: national research performances in 6 selected social science areas 1990-1992. *Scientometrics*, 35, 291-307.
- Groop, R. E. & Schaetzl, R. J. (1997). Productivity profiles of PhD-granting geography departments in the United States: 1980-1994. *Professional Geographer*, 49, 451-464.
- Gutiérrez, J. & López-Nieva, P. (2001) Are international journals of human geography really international?". *Progress in Human Geography*, 25, 53-69.
- Hotamışlı, M. & Işıl, E. (2014). Muhasebe ve Finansman Dergisi'nde yayınlanan makalelerin bibliyometrik analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Temmuz, 1-20.
- Işık, O. (1994). Bu sayıda. *Toplum ve Bilim*, 64-65, 3-6.
- Johnston, R. (2003). Geography: a different sort of discipline?. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 28(2), 133-141.
- Johnston, R. (2006). Research quality assessment and geography in Australia: can anything be learned from the UK experience? *Geographical Research*, 44(1), 1-11.
- Kaya, İ. (2005). Sosyal teori ve beşeri coğrafya. S. Avcı ve H. Turoğlu (Eds.), *Ulusal Coğrafya Kongresi 2005 (Prof.Dr. İsmail Yalçınlar Anısına) bildiriler kitabı* içinde (s. 257-266). İstanbul: Türk Coğrafya Kurumu.

- Kaya, İ. (2008). Eleştirel düşünce, sosyal teori ve coğrafya eğitimi. R. Özey & A. Demirci (Ed.), *Coğrafya öğretiminde yöntem ve yaklaşımlar* içinde (s. 337-356). İstanbul: Aktif.
- Kaya, İ. (2010). Değişen sosyal ve bilimsel bağlam ve coğrafyanın sorumlulukları. R. Özey ve S. İncekara (Eds.), *Coğrafya Eğitiminde Kavram ve Değişimler* içinde (s. 227-242). Ankara: Pegem Akademi.
- Koelsch, W. A. (1981). Better than thou': the rating of geography departments in the United States, 1924-1980. *Journal of Geography*, 80, 164-169.
- Lee, D. S. & Evans, A. S. (1984). American geographers' rankings of American geography journals. *Professional Geographer*, 36, 292-300.
- Lee, D. S. & Evans, A. S. (1985). Geographers' ranking of foreign geography and non-geography journals. *Professional Geographer*, 37, 396-402.
- Morrill, R. L. (1980). Productivity of American Ph.D granting departments of geography. *Professional Geographer*, 32, 85-89.
- Özel, Ç. H. & Kozak, N. (2012). Turizm Pazarlaması alanının bibliyometrik profili (2000-2010) ve bir atıf analizi çalışması. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 26(4), 715-733.
- Özgen, N. (2016). A critical approach to discipline of human geography as an apparatus for state hegemony in Turkey. *Journal of Geography in Higher Education*, 40(1), 131-153
- Özgür, E. M. & Yavan, N. (2013). Türk coğrafyacılarının iç hesaplaşması: neden başaramadık, nasıl başarabiliriz?. *Beşeri Coğrafya Dergisi*, 1(1), 14-38.
- Özgür, E. M. (2018). Türk beşeri coğrafyasında yenileşme eğilimleri: Değişim aktörlerinin perspektifinden bir değerlendirme. *International Journal of Geography and Geography Education*, 38, 142-170.
- Paasi, A. (2005). Globalisation, academic capitalism, and the uneven geographies of international journal publishing spaces. *Environment and Planning A*, 37(5), 769-789.
- Patsopoulos, N. A., Analatos, A. A. & Ioannidis, J. P. (2005). Relative citation impact of various study designs in the health sciences. *Jama*, 293(19), 2362-2366.
- Pérouse, J.F. (2012). Türkiye'de coğrafyanın yansımaları (Çev: Nuri Yavan & Sengün Acar). *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 10(1), 1-8.
- Rigg, L. S., McCarragher, S. & Krmeneç, A. (2012). Authorship, collaboration, and gender: fifteen years of publication productivity in selected geography journals. *The Professional Geographer*, 64(4), 491-502.
- Rodríguez-Posé, A. (2006). Is there an 'Anglo-American' domination in human geography? And is it bad? *Environment and Planning A*, 38, 603-610.
- Şakar, G. D. & Cerit, A.G. (2013). Uluslararası alan indekslerinde Türkiye pazarlama yazını: bibliyometrik analizler ve nitel bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27, 4, 37-62.
- Schuermans, N., Meeus, B. & De Maesschalck, F. (2010). Is there a world beyond the Web of Science? Publication practices outside the heartland of academic geography. *Area*, 42(4), 417-424.
- Şengör, A.M.C. (1998). Coğrafya: Sürgündeki kraliçe. *Cumhuriyet Bilim Teknik*, 572, 5.
- Sternberg, R. (2015). The publication and citation behaviour of economic geographers and geographical economists compared. *Review of Regional Research*, 35, 1-27.
- Taşlı, L. Taşlı, P. & Karabulut, A. (2010). Ege bölgesindeki üniversitelerin 2004-2008 yılları arasındaki bilimsel üretkenliğinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 3(1), 1-7.
- Tekeli, İ. (2002). Sosyal bilimcilerin performanslarının değerlendirmesinde kullanılan ölçütleri tartışmaya açmak. *Toplum ve Bilim*, 95, 159-170.
- Todd, P. A. (2009). Ambiguity, bias, and compromise: an abc of bibliometric-based performance indicators. *Environment and Planning A*, 41(4), 765-771.
- Tonta, Y. (2002). Contribution of Turkish researchers to the world's biomedical literature (1988-1997). *Scientometrics*, 48, 71-84.
- Tonta, Y. (2014). Akademik performans, öğretim üyeliğine yükseltme ve yayın destekleme ölçütleriyle ilgili bir değerlendirme. 30 Temmuz 2015 tarihinde <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/tonta-yukseltme-kriterleri-hakkinda-degerlendirme-11-Temmuz-2014.pdf>, adresinden edinilmiştir.
- Tunçel, H., Yiğit, A. & Çelikbağ, S. (2010). *Türkiye Coğrafya Bibliyografyası*. Bilecik: Bilecik Üniversitesi Yayınları.
- Turner II, B. L. & Meyer, W. B. (1985). The use of citation indices in comparing geography programs: an exploratory study. *Professional Geographer*, 37, 271-278.
- Tuysuz, S. & Yavan, N. (2012). Bölgesel coğrafya yaklaşımı ve Türk coğrafyasındaki etkileri üzerine kritik bir değerlendirme. *TÜCAUM VII. coğrafya sempozyumu bildiriler kitabı* içinde (s.390-405). Ankara: TÜCAUM.
- URAP, (2015). URAP Türkiye Özel Bölümü. 5 Ağustos 2015 tarihinde, <http://tr.urapcenter.org/2015/index.php>, adresinden edinilmiştir.
- Uzun, A. & Özel, M. (1996). Publication patterns of Turkish astronomers. *Scientometrics*, 37, 159-169.
- Uzun, A. (1990). A quantitative analysis of Turkish publication output in physics between 1938-1987. *Scientometrics*, 19, 57-73.
- Viles, H. A. (2005). A divided discipline? In N. Castre, A. Rogers, and D. Sherman (Eds.), *Questioning Geography* (pp. 26-38). Oxford: Blackwell.

- Wang, J. & Liu, Z. (2014) A bibliometric analysis on rural studies in human geography and related disciplines. *Scientometrics*, 101, 39–59.
- Wastl-Walter, D. & Wintzer, J. (2012). Rethinking postgraduate education in Europe: Bologna and its implications for geography. *Journal of Geography in Higher Education*, 36, 35-41.
- Whitehand, J. W. R. (1985). Contributors to the recent development and influence of human geography: what citation analysis suggests. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 10, 222-234.
- Wrigley, N. & Matthews, S. (1987) Citation classics in geography and the new centurions: a response to Haigh, Mead, and Whitehand. *Area*, 19, 279-284.
- Yalçın, H. (2010). Millî Folklor Dergisinin bibliyometrik profili (2007-2009). *Millî Folklor*, 22 (85), 205-211.
- Yavan, N. & Kurtar Anlı, C. (2018). (Un)Making human geography in Turkey under the dominance of environmental determinism. *Possible Düşünme Dergisi*, 13, 77-98.
- Yavan, N. (2005a). SCI ve SSCI bağlamında Türkiye'nin coğrafya biliminde uluslararası yayın performansının karşılaştırmalı analizi: 1945-2005. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 3(1), 27-55.
- Yavan, N. (2005b). Bilim felsefesi bakımından coğrafyada pozitivist yaklaşım. S. Avcı ve H. Turoğlu (Eds.), *Ulusal coğrafya kongresi 2005 (Prof.Dr. İsmail Yalçınlar Anısına) bildiri kitabı* içinde (s. 405-414). İstanbul: Türk Coğrafya Kurumu.
- Yavan, N. (2007). Bölge bilimi'nin gelişiminde coğrafyacıların rolü. 12. *Ulusal Bölge Bilimi/Bölge Planlama Kongresi bölge bilimde yeni yaklaşımlar bildiriler kitabı* içinde (s.109-126). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Yavan, N. (2012). Postgraduate geography education in Turkey. N. Yavan & İ. Kaya (Eds.), *International perspectives on postgraduate education and training in geography* içinde (s.111-157). Diyarbakır: Turkish Association of Geographers.
- Yavan, N. (2014). Batı coğrafyası geleneği üzerine. E. Bekaroğlu & A. R. Özdemir (Ed.), *Bir disiplinin iç dünyası: Modern Türk coğrafyası üzerine söyleşiler* içinde (s. 17-51). İstanbul: İdil.
- Yazan, S. & Bekaroğlu, E. (2018). Türk coğrafyacılığının disiplinler ilişkileri üzerine ampirik bir araştırma. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 16, 37-67.
- Yurtsever, E., Gülgöz, S., Yedekcioğlu, Ö. A. & Tonta, M. (2001) *Sosyal Bilimler Atıf Dizininde (SSCI) Türkiye: 1973-1999*. Ankara: TÜBA Yayınları.